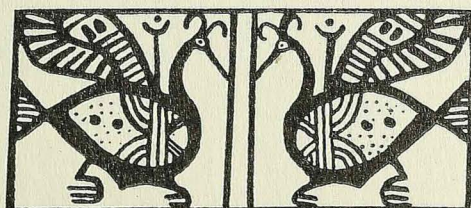

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ, ΜΑΡΙΑ ΠΑΤΤΙΧΗ, ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ,
S. WEIL, ΗΒΗ Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ,
Π. ΣΙΛΕΝΤΑΡΙΟΣ, ΝΙΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, ΓΙΑΠΩΝΕΖΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ,
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ, Α. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, ΝΙΚΟΣ ΣΠΑ-
ΝΟΣ, ΜΑΙΡΗ Π. ΣΤΑΥΡΟΥ, Ε. Ν. ΠΛΑΤΗΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΞΙΟΥΤΑΣ.

ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ «ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ»
ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

62

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Υπεύθυνος εκδότης : ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Ἄνδροκλέους 2, Λευκωσία.

Ἐτησία συνδρομή £ 1,250 μίλς
Ἐτησία συνδρομή ἐξωτερικοῦ £ 1,500 μίλς
Τιμὴ τεύχους £ 0,125 μίλς

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται. Κλισὲ καὶ φωτογραφίες ἐπιστρέφονται.

Τὰ ἀνάτυπα πληρώνονται ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΜΟΝΤΗ: Ποιήματα	σ.	37
ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΤΤΙΧΗ: Λουλούδια σ' ἓνα τενεκὲ (διήγημα)		40
Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ: Δεύτερο ταξίδι στὴν Ἑλλάδα (ποιήματα)		41
Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ: Ἴων Στ. Δραγούμης καὶ Κύπρος (σημείωμα)		42
S. WEIL (μετ. Ἡθὴ Κ. Χριστοδούλου) Ἡ βαρύτητα καὶ ἡ χάρις		44
Α. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ: «Πέρυσι... στὸν ἥλιο...» (διήγημα)		45
ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΤΤΙΧΗ: Πικρία (ποίημα)		48
Π. ΣΙΑΛΕΝΤΑΡΙΟΥ (μετ. Ν. Παναγιώτου): Ἐπίγραμμα ἐρωτικὸ		48
★ Ἐκατὸ τριάντα γιαπωνέζικα ποιήματα		49
ΚΤΡ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ: Μέρα δολοφονίας, Κατὰ τὴν ἀνατολὴ (ποιήματα)		52
Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ: (ἄτιτλο) (ποίημα)		52
Α. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ: Θερινὴ εἰκόνα		52

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ — Κ. Χρυσάνθη: Ἡ «Ἐστία Κυπρίων» στὰ χρόνια τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς, Ταξίδι στὴν Ἀθήνα — Ν. Σπανοῦ: Μελὴ Νικολαΐδη «Ἡ Κύπρος μας», Δ. Σιατόπουλου «Σημερινὴ Ἐξόριση» — Μαίρης Π. Σταύρου: Γιάννη Μαγκλιῆ «Ἀνθρώπινο πάθος», Ἀ. Σαμαράκη «Ἀρνούμαι», Μ. Κουμανταρέα «Τὰ Μηχανάκια» — Ε. Ν. Πλατῆ: «Ἐνοισθητικὰ» παιήματα — Ν. Παναγιώτου: Τὸ ἐπίθετο «Ἐρυνίγη» — ΓΕΝΙΚΑ— Ἀντιγὼνὴ τοῦ Σοφοκλέους μετ. Παύλος Ξιούτας (προσάρτημα, α' μέρος).

Υπεύθυνος κατὰ τὸν νόμον: Δρ Κ. Χρυσάνθης.
Τυπώθηκε στὰ Τυπογραφεῖα ΖΑΒΑΛΛΗ, Λευκωσία-Κύπρος.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

Πνευματική Όμάδα : ΦΡ. ΒΡΑΧΑΣ, Κ. ΜΟΝΤΗΣ, Τ. ΦΥΛΑΚΤΟΥ,
Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ, Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Γραμματέας : ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1965

ΑΡ. 62

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ "ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ"

Ξαφνικά οι άποσκειές μας γέμιζαν έρημο,
Ξαφνικά διέρρεε απ' τις άποσκειές μας ή άμμος,
Ξαφνικά σφάδαζε ανεργάτιστη στά πόδια μας
ή τριβή του ήλιου και της πέτρας,
ή τριβή των βημάτων και των ποδοσφαιρισμών,
ή άλητεία του χρόνου.
Ξαφνικά μās τριγύριζαν οι νεολιθικοί συνοικισμοί
με τό φοβερό χρησμό των κύκλων τους,
χωρίς μιά εϑθεία άπαλλαγής,
με τους νεκρούς μας θαμμένους
στις αϑλές των σπιτιών,
έντος της άκτίνας μας,
πλάι στον ύπνο μας,
πλάι στο στοχασμό μας,
πλάι στα όνειρά μας,
πλάι στην έπαυση.

... Είν' άπίστευτο πώς μιά σταγόνα αίμα
μπορεί ν' αλλάξει τό χρώμα τ' ουρανού, μητέρα,
είν' άπίστευτο πώς μιά σταγόνα αίμα
μπορεί ν' άκυρώσει τό χρώμα της θάλασσας...

... Τι ήταν αυτό, μητέρα;
Μητέρα, σου λέω πώς όπου νάναι θ' άρχίσουν νά μαζεύουν τους
άνθρώπους άπ' τους δρόμους,
όπου νάναι θ' άρχίσουν νά τους άποσύρουν.
Θ' άποσύρουν τό πείραμα, μητέρα,
θά διακόψουν τις δοκιμές.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Κ' ή Έλλάδα τελευταίος θάμνος στο γκρεμό
νά τον άρπάξει ή λευτεριά νά κρατιέται.

ΟΝΕΙΡΑ

Γιατί τά μεμφόμεστε;
Ήξεραν πάρα πολύ καλά
πόσο έτοιμοί ήμαστε νά τά εγκαταλείψουμε,
πόσο έτοιμοί ήμαστε νά τά συμβιβάσουμε:

ΕΡΣΗ

Τι μπόλιασες τὸ δένδρο
 ὅταν τοῦ χάραξες στὸ φλοιὸ τ' ὄνομά σου
 καὶ ξεσηκώθηκε ξαφνικά
 καὶ τὸ πήρε κ' ἔφυγε
 σφυρίζοντας μέσ' στὸ γαλανὸ οὐρανό,
 σφυρίζοντας μέσ' στὸν ἥλιο,
 σφυρίζοντας μέσ' ἀπ' τὰ σπαρτά καὶ τ' ἀσφοδέλια,
 σφυρίζοντας μέσ' ἀπ' τὰ μονοπάτια;
 Τι τὸ μπόλιασες κι' ἄφησε τὸ ξωκλήσι
 χωρὶς ἴσκιο γιὰ τὸ πανηγύρι του,
 καὶ τ' ἄφησε πελιδνὸ κι' ἀσυντρόφιαστο
 κ' ἔφυγε μ' ἓνα ἀνεμοδαρμένο χρωματιστὸ χαρταετό,
 κ' ἔφυγε μ' ἓνα σωρὸ δαχτυλίδια στὰ κλαδιά του,
 μ' ἓνα σωρὸ βραχιόλια στὸν κορμὸ του,
 μὲ τὰ φύλλα του μεταποιημένα
 σὰν ἀμπελιοῦ, σὰν πλάτανου,
 ὅσο μπορούσε περισσότερο νὰ μοιάζουν μὲ καρδιές,
 ὅσο μπορούσε περισσότερο νὰ ὑποδηλοῦν;

ΤΑ ΓΙΑΣΕΜΙΑ

Τὰ ξέρομε αὐτὰ τὰ γιασεμιά,
 ποὺ συμπυκνώνουν τὸ καλοκαίρι,
 ποὺ συμπυκνώνουν τ' ἀλόγευμα τῆς Λευκωσίας,
 ποὺ συμπυκνώνουν τὴν ἀγάπη,
 ποὺ συμπυκνώνουν τὸ χέρι σου
 ποὺ τὰ μάζεψε,
 τὴν ποδιά σου ποὺ τ' ἀγκάλιασε,
 τὸ μικρὸ ταχυδρομεῖο.

ΧΙΛΙΑ ΕΝΝΙΑΚΟΣΙΑ ΕΞΗΝΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ

Ἄερας φορτωμένος ἐχθρούς,
 θάλασσα φορτωμένη ἐχθρούς.

ΤΕΛΟΣ

Γνωρίζουμε ἐπακριβῶς
 τὴν τελευταία διαδρομὴ ὡς τὴ Λάρινα,
 τὴν καλλιεργούμε,
 καλλιεργούμε τὴν παραδοχή.

ΣΤΙΓΜΕΣ

- α Ἄν ξέραμε πόσοι μειδιοῦν στὶς κτητικὲς μας ἀντανουμιές
 στοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν προσωπικῶν.
- β Ξαφνικά ἔφυγε ὁ κρόκος
 καὶ τὰ κλειδιά διαλύθηκαν
 καὶ δὲν ξέραμε πᾶ τί ἀνοίγει τὸ ἓνα
 καὶ τί ἀνοίγει τ' ἄλλο.
- γ Τώρα ποὺ ἡ καρδιά χάνει ἔδαφος,
 τώρα ποὺ ἡ στάθμη τοῦ ποταμοῦ ἀνεβαίνει...

- δ Ξίκικη ζωή, Ξίκικη καρδιά!
- ε Τι ἦσσαν κλίμαξ,
τι ἦσσαν κλίμαξ!
- στ Τι παρένθεση εἶμαστε,
τι γύμνια περιάγουμε.
- ζ Ἐγὼ σᾶς λέω πὼς δὲν ἦταν τυχαῖο
ποὺ τὸ τελευταῖο πλοῖο τ' Ὀδυσσεά ἦταν ξένο.
- η Τὶ νομίζετε;
Μόλις ποὺ προβάλλουμε τὸ κεφάλι
μέσ' ἀπ' τὰ χαρακτηρισμάτα,
μόλις ποὺ προβάλλουμε τὸ κεφάλι
ἀπάνω ἀπ' τοὺς φράχτες.
- θ Μᾶς ἐξαπατᾷ ὁ θόρυθος
καὶ θαρροῦμε πολὺ δρόμο διανύουμε
καὶ θαρροῦμε τρέχουμε ὀλοταχῶς.
Δὲν ξέρομε πὼς στὰ κούφια γυρίζουν οἱ τροχοί,
πὼς στὴ λάσπη γυρίζουν οἱ τροχοί,
πὼς ἐπὶ τόπου.
- ι Ὅταν ἐπιτέλους φτάσης στὴ Λευκωσία,
ἢ Λευκωσία δὲ θὰ ὑπάρχη πιά.
Δὲν τὴν ξέρον, λέει,
δὲν ἔχουν ἀκούσει, λέει.
- ια Τι γράφεις μέσ' ἀπ' τὸ γράμμα σου,
τι φωτᾶς;
- ιβ Τρεῖς φορές διαγράψαμε τὸν ἥλιο,
τρεῖς φορές μᾶς διέγραψε.
- ιγ Γέμισες τὶς ρωγμὲς τῆς φωνῆς μου,
συνεπλήρωσες τὶς διαλείψεις τῶν στίχων μου.
- ιδ Πὼς ξέρατε πὼς τελικῶς θὰ υπέγραφα;
- ιε Μὲ κηδεύουν αὐριο στὶς 11
στὴ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη Πάφο.
Ὄνομα Ἀνδρέας Νικηφόρος,
28 χρονῶν.
- ιστ Πέστε το σ' αὐτοὺς ποὺ περιφέρονται στοὺς στίχους μας,
πέστε τι σ' αὐτοὺς ποὺ περιφέρονται στὶς νύχτες μας.
- ιζ Πὼς κάθησες ἔτσι καὶ σκέφτεσαι,
πὼς ἀκούμπησες ἔτσι
τὸ πρόσωπο στὸ χέρι νὰ σκεφτῆς,
τὶ πρόβλημα χαίνει μπροστά σου,
τὶ περιδινούται,
τὶ ἀχρηστεύει τὰ μάτια σου;
- ιη Αὐτὸ τὸ μικρὸ νησάκι, λοιπόν, μᾶς ἐπέρωτο;
- ιθ Κάτι μέσα μας ἐγκαταλείπει τὸ μέταπο,
κάτι ἐκκενώνει τὶς πόλεις.

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ Σ' ΕΝΑ ΤΕΝΕΚΕ

(δ ι ή γ η μ α)

Ἡ ραχοκοκκαλιὰ τοῦ Πενταδάκτυλου, ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Βαβυλᾶ, πρὸς τὴν Κερύνεια μοιάζει σὰν πρασινογάλαζο μελίσι. Στὶς πυκνόφυτες κλιτύες του ἕνα σωρὸ χωριά καὶ χωριουδάκια στεριώνουν τὴν ἀνθρώπινη παρουσία.

Ἡ Βασιλεία ἔχει... ἐπίνειό της τὸ Βαβυλᾶ, ἕνα ψαράδικο καταυλισμὸ μ' ἕνα σωρὸ φτωχὰ καὶ βρώμικα σπίτια δίπλα του. Τὸ κύμα δὲν καθάρισε τὰ κονάκια τους. Ἡ μούχλα, ἡ βρώμα εἶναι ἀποπνικτικὴ. Ὡστόσο οἱ ἄνθρωποι του καλοὶ, ἀλλὰ μὲ πρόσωπα σφιγμένα λὲς κι ἡ ἀλμύρα τῆς θάλασσας σὰν στέγγωσε τὸ νερὸ της τοὺς ἄφησε μπόλιμο ἄλατι καὶ τὰ πέτρωσε. Εἶναι ἕνας συνοικισμὸς κλειστὸς στὸν ἑαυτὸ του, ἀπόμακρος ἀπὸ τὴν παιγνιδιάρη θάλασσα καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Μιὰ θάλασσα ποὺ σπάζει τὸ κύμα της στοὺς βράχους μέσα σὲ 6—7 χρώματα: ἄσπρο, κίτρινο, θαλασσί, πράσινο, μπλέ, μαῦρο. Δὲν θυμάμαι νὰ μέτησα ἀλλοῦ τόσα χρώματα στὸ κύμα!

Μιὰ Κυριακὴ ζήτηγα ν' ἀγοράσω ἕνα Κυπριώτικο παληὸ γελέκο. Οἱ ψαράδες μοῦ εἶπαν πὼς ἕνας γέρος πουλοῦσε τὸ δικό του. Μὰ δὲν καθόταν ἐκεῖ, στὸ Βαβυλᾶ. Καθόταν ψηλά σ' ἐκεῖνο τὸ κοντινὸ, βουνωτὸ χωριό. Κινήσαμε νὰ πάμε. Τὸ χωριὸ φαντάζει ἀπὸ μακριὰ πολὺ ὄμορφο. Εἶναι μικρὸ, πῶ καθαρὸ ἀπὸ τὸν ψαράδικο συνοικισμὸ. Στὸ ἔμπα του ἕνα καφενεῖο συγκεντρώνει ὅλες τὶς ἡλικίες τῶν ἀρσενικῶν τῆς γειτονιάς. Μείναμε λίγο στὸ καφενεῖο. Στὸ πεζούλι ἔπιναν τὸν καφέ τους οἱ χωριανοί. Ἦταν μαζί τους καὶ δυὸ παπάδες: Ξασπρισμένα καθαρὰ ράσα, δόλοενκες ἀγιασμένες μορφές. Τὰ παιδιὰ ἕνα γύρω μᾶς κάζεσαν. Ρωτήσαμε γιὰ τὸ γέρο.

—Λεῖπει, εἶπε ἕνας μικρὸς μ' ὀλογέλαστα μάτια.

—Δὲν ξέρεις ἐσύ, πετάχτηκε ἕνας ἄλλος κοκκινομάλης μικρὸς, ἐδῶ ἦταν πρὶν λίγο.

Κι ἐνῶ λογόφερναν τὰ παιδιὰ, μέσα ἀπ' ἕνα παρασόκκακο ἕνας ὀδοντάρης γέρος ἔβγαине.

—Νάτος, εἶπε θριαμβευτικὰ ὁ δεῦτερος μικρὸς.

Ὁ γέρος πλησίασε. Ἦταν ἀδύνατος ψηλός. Εἶχε ἄσπρα, μὰ κατάσπρα μαλιὰ καὶ κόκκινα μάγουλα. Τὰ ρούχα του ἦταν κατακάθαρα κι οἱ μπότες του γυαλισμένες. Καὶ σὰν πλησίασε:

—Παπποῦ, μᾶς εἶπανε, κάτω στὸ Βαβυλᾶ, πὼς πουλᾶς τὸ γελέκο σου.

—Πουλῶ το, εἶπε καὶ μᾶς κύτταξε ὀλόϊσια στὰ μάτια. Τὰ μάτια του ἔλαμπαν. Δὲν ἦταν γερασμένα. Τὸ μυαλό του λειτουργοῦσε — τῷδειχνε ἡ σπιρτάδα κι ἡ εὐκίνησια στὸ βλέμμα— ἡ φωνὴ του ἦταν ὀρθὴ χωρὶς τρεμουλιάσματα καὶ φόβο.

—Πάπποῦ, νὰ τὸ δοῦμε, εἶπα ἐγώ.

—Λεῖπει ἡ γερόντισσα. Πάει στὰ πορτοκάλια. Τὸ δεῖλις γυρνάει. Ἔχει κι αὐτὴ ἕνα μὰ δὲν τὸ πουλεῖ. Τὸ κρύβει στὸ σεντούκι της. Ἐκεῖ ἔχει καὶ τὸ δικό μου. Τώρα λείπει. Τὸ σπίτι εἶναι κλειδωμένο καὶ κρατεῖ τὸ κλειδί.

—Ἄ, ἔκανα φανερὰ στενοχωρημένη.

—Ἔλα τὴν Κυριακὴ, ξανάπε.

—Μὰ Κυριακὴ εἶναι καὶ σήμερα, παπποῦ, κι αὐτὴ δὲν εἶναι ἐδῶ. Μὲ κύτταξε καὶ φάνηκε νὰ συμφώνησε μαζί μου.

Ἔτσι ἀπομείναμε στὸ δρόμο ὀρθοὶ καὶ κυτταζόμεστε. Τὸ σοκάκι ἦταν στενὸ. Ἀπέναντί μας ἦταν μιὰ ἀλλὴ μ' ἕνα ψηλὸ πεζούλι γεμάτο γλάστρες ποὺ φύτρωναν κρινάκια. Γιὰ νὰ φτάσης τὰ κρινάκια ἔπρεπε πολὺ νὰ τεντωθῆς καὶ νὰ τανύσης τὸ χέρι σου ψηλά. Πιὸ μέσα ἦταν ἡ πράσινη πόρτα ποὺχε κλειδωμένο τὸ γελέκο.

—Περίμενε, μοῦτε ὁ γέρος.

Μ' ἄφησε, ἔκανε τέσσερα-πέντε βήματα, τέντωσε τὸ χέρι στὸ πεζούλι κι ἔκοψε κρινάκια.

—Νά, μοῦ εἶπε, δίνοντάς μου τα.

Γέλασε ἡ ματιά μου.

—Εὐχαριστῶ, παπποῦ.

Ἔκανα νὰ φύγω.

—Περίμενε, λέει ξανά. Μ' ἀφίνει πάλι παραμέρα — μόνη μου καταμεσίς στὸ δρόμο καὶ πῆγε στὸ ἀπέναντι μαγαζί. Δίπλα στὸ μαγαζὶ — μπακάλικο ἔμοιαζε, ἦταν ἕνα δωμάτιο. Ἔμοιαζε κι αὐτὸ γιὰ μαγαζάκι.

—“Έλα, λείπει νεύοντάς μου.

Πήγα. Άνοιξε τήν πόρτα, πέρασε πρώτος και πίσω του εγώ. Ήταν ένα δωμάτιο με ένα κρεβάτι, ένα μικρό τραπέζι και μια καρέκλα. Φαινόταν δικό του δωμάτιο. Χώρα τόν έχει ή για τόν; άμέσως σκέφθηκα. Δέν είπα τίποτα. Μόνο κίττασα τά έπιπλα, τó δωμάτιο, όταν ξαφνικά:

—Νά πάρε, μου λείπει.

“Άπλωσε τó χέρι του και πήρε άπ’ τó τραπέζι δυό-τρία κόκκινα λουλούδια. Σ’ ένα σκουριασμένο κουτί άπό κονσέρβα τάχε στό νερό...

Αισθάνθηκα σαν ζάλη. Δέν πίστευα στό μάτια μου. Ήταν τέτοια ή έκληξή μου: ó παππούς, ó γεροβορκαός ó όγδοντάρης είχε λουλούδια στό γυμνό σχεδόν δωμάτιό του. Θεέ μου! Άγέραση ή ψυχή τού ανθρώπου, σκέφθηκα. Μπορείς νά τήν βοηθές παντού, αιώνια, όμορφη, νεανική. Νά τήν βοηθές εκεί πού δέν υποψιάζεσαι.

Θυμήθηκα τότε τόν Ζοριπά, όταν έγραψε στόν Καζαντζάκη νά πάη στη Σερβία νά δη μιá πράσινη πέτρα πού είχε βοηθές!

Ξαναπήγα στό χωριό. “Όχι για τó γελέκο. Τόσο ξεχάσει πιά. Μά για τόν παππού. Ήθελα νά τόν δω και νά τόν ξαναδώ πάλι και πάλι. Ήθελα, θέλω νά βλέπω τόν παππού πού μένει δίπλα στόν καφενέ, τόν παππού πού στό άραχνο και σκοτεινό δωμάτιό του έχει ένα τενεκεδάκι με λουλούδια. Δέν έχει φώς, σκεύη, στολίδια, κάδρα, χαλιά. Μόνο λίγα κόκκινα λουλούδια σ’ ένα σκουριασμένο τενεκέ.

ΜΑΡΙΑ ΠΑΤΤΙΧΗ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

VI

Τις άττικές μου μέρες μελετώ
στό φύλλα λεύκας πού φορέω στόν κρόταφό μου.
Πόσο πολú μ’ αγάπησε ó κισσός!
Πέρα άπ’ τó φώς τής Άττικής
άρχίζει ó ώκεανός. Και κλειών οι πύλες.

VII

Βήμα στην άττική τή χλόη
γυαλιστερό σα φύλλο νοτισμένο
στό ξυπνημένο φώς περναίεις
σα μιá ροή κρυστάλλινου νερού.

Στήν άμμουδιά τó χρόνο γράφεις
με τó φτερό τών είκοσί μας χρόνων
πατάς άστέρια εκεί και πεταλοΰδες
έλλειπτικώδ νερών.

Στήν πελοπόννησον τήν πρωινή
στό δοξασμένο μεσημέρι
και μες τ’ άφρόντιδο φεγγάγι
μετράς τή μοίρα.

Στόν τόπο αυτό δέν έχει τάφους
μπήκε βαθιά στην πέτρα ó ήλιος
τό κάλλος παραμέρισε τó χρόνο.
Δέν ένοχλείς στό πέρασμά σου.

VIII

Είμαι γεμάτος φώς
τής άπεραντωσύνης.
Πρός τί, λοιπόν, τó ντύμα
μες τ’ άττικό τó φώς;

IX

“Όπου κι’ άν πās ή Έλλάδα
χαμογελά.

X

Άπ’ τά χαλάσματα πετάει ή όρνάνισα
τής κερκυραίας θάλασσας.
Ευδαμονοΰν οι σκέψεις στίς συγκρίσεις.
Ή ιδέα ταυτίστηκε με τó τοπίο:
και ποιδ άπ’ τά δυό νικά;

XI

Χρονολογίες, χρονολογίες με πνίξανε.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΙΩΝ ΣΤ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ

Ύπάρχει ένα είδος ανακινώσεων στίς εκτιμήσεις μας. Μιά νέα εποχή πού έχει πολλά κοινά (κι' ασφαλῶς και διαφορές) με μιὰ παλιότερή της δέχεται μιὰ ανάσωση φιλολογικῶν ἐνδιαφερόντων (ἀν ὄχι και πολιτικῶν) γιά πρόσωπα, ιδέες και καταστάσεις τοῦ παρελθόντος. Με τοῦτο τὸν τρόπο γίνονται και νέες εκτιμήσεις σὲ ψυχραιμότερο κλίμα, γιατί ἡ ἀπόσταση κι' ὁ κατασιγασμὸς τῶν πολιτικῶν παθῶν (τόσων πικρῶν στὸ μεσογειακὸ χῶρο) βοηθοῦν στὸ λογικὸ ἀντίκρισμα.

Τὰ τωρινὰ γεγονότα στὴν Κύπρο μοιάζουν πολὺ με κάποια παλιότερα περιστατικὰ τῆς τότε μικρῆς Ἑλλάδας πού ζοῦσε τ' ὄνειρο τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας. Ἐξάλλου ἡ δεξίτητα τῶν πολιτικῶν κομμάτων σήμερα σὲ μιὰ τέτοια ἐπικίνδυνη ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς ὥρα δὲν διαφέρει και πολὺ. Τότε προετοιμαζόταν ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφή και τὸ ξερίζωμα τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τώρα τεκταίνεται στὰ ὑπόγεια τῶν Μεγάλων Δυνάμεων μιὰ νέα συνωμοσία γιά κάποιο νέο δρόμο.

Ὁ Ἴων Δραγούμης ὑπῆρξε μιὰ φωτισμένη νεοελληνικὴ μορφή. Τὸ νεοελληνικὸ ἰδανικὸ πνεύμα στὴ σκέψη του, τόσο τὴν πολιτικὴ ὅσο και τὴν καθαρῶς πνευματικὴ. Μιά παραφορὰ τῶν κομματικῶν πλῆθους (δὲν ἔχουν σημασία οἱ παρατάξεις) τοῦ ἀπόκοψε πρόωρα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του και προπαντὸς τῆς συγγραφικῆς (αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει σήμερα περισσότερο).

Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ τὸν θυμηθοῦμε ἐδῶ στὴν Κύπρο σὲ συνδυασμὸ με ἄλλους νεοέλληνες δραματιστές. Γι' αὐτὸ θέλησα νὰ κοιτάξω τι ἐντύπωση ἔκαμε στὴν Κύπρο ἡ στυγερὴ του δολοφονία, ὅταν τὰ ἑλληνικὰ διπλά θριαμβεῦσαν κι' ὅλος ὁ κόσμος ὄνειρευόταν μιὰ μεγάλη κι' ἰσχυρὴ Ἑλλάδα. Προσωπικὰ ἐμεῖς δὲ ζήσαμε τότε τις τρομακτικὲς διαφορὲς τῶν κομμάτων.

Πρὸς τοῦτο μετροφύλλησα τις ἐφημερίδες τῶν χρόνων ἐκείνων γιά νὰ δῶ τις δημόσιες ἀντιδράσεις. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἄλλα σοβαρότερα ἀπὸ γενικῆς και τοπικῆς ἀπόψεως γεγονότα ἐντοπίζανε ἄλλοῦ τὴν προσοχὴ τοῦ κυπριακοῦ κοινοῦ. Ἡ «Κυπριακὴ Ἀποστολή» μ' ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο χτυποῦσε τις θύρες τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου γιά νὰ καθορίσῃ τὸ ἐθνικὸ μέλλον τῆς Κύπρου με μοναδικὸ αἴτημα τὴν «Ἐνωσῆ». Οἱ ἐφημερίδες τοῦ τόπου διαρκῶς συζητοῦσαν τις ἐξελίξεις. Ὅσοτετρα ἦρθε ὁ θάνατος τοῦ βασιλιᾶ Ἀλέξανδρου, οἱ ἐκλογὲς τοῦ Νοεμβρίου, ἡ ἐπιστροφή τοῦ βασιλιᾶ Κωνσταντίνου... και διπλά σ' ὅλα αὐτὰ τὰ συνεχῆ πολεμικὰ γεγονότα με τοὺς θριάμβους και τις ἐλπίδες μας. Ἐξάλλου δὲν ὑπῆρχε τότε συχνὴ ἐπαφὴ με τὸ κέντρο, ἐκτὸς ἀπὸ τις ἀνταποκρίσεις. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἔλειπε ἡ σοβαρὴ φιλολογικὴ κίνησις στὸ νησί. Ἀπὸ τὸ φυλλομέτρημα, λοιπόν, αὐτὸ βρήκα τὰ ἐξῆς:

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΝΕΑ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, (δεκαπενθήμερη).

8/21 Αὐγούστου 1920

Τηλεγρ. 18 Αὐγ. 2 μ.μ.

Ἀναφέρει πὼς ὁ Βενιζέλος ἔστειλε συλλυπητήριο τηλεγράφημα στὸν Στέφανο Δραγούμη γιά τὴν ἀπώλεια τοῦ γιου του. Στὸ ἴδιο τηλεγράφημα ἀναφέρεται πὼς ἐξακολουθοῦν οἱ ἔρευνες γιά τὴ δολοφονία τοῦ Ἴωνα.

15/28 Ἰουλίου 1920

Πληροφορίες σχετικὰ με τὸ πὼς ἔγινε ἡ δολοφονία ἀπὸ τις ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες «Ἀθῆνα» και «Ἐμπρός».

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΦΤΛΛΕΞ

4η Αὐγούστου 1920

Ἰωάννης Σ. Δραγούμης (με μαύρη γραμμὴ πένθους) (ἄρθρο).

18 Αὐγούστου 1920

Πληροφορικὰ πὼς ἔγινε ἡ δολοφονία. Περιλαμβάνεται και τὸ συλλυπητήριο τηλεγράφημα τοῦ Ἐ. Βενιζέλου.

8 Σεπτ. 1920

α) Δηλώσεις του βασιλέως Κωνσταντίνου δ'ου και παράγραφος για τη δολοφονία του Ίωνα Δραγούμη.

β) Πληροφορία γύρω από τις ανακρίσεις σχετικά με τη δολοφονία.

15 Σεπτ. 1920

α) Ανταπόκριση από την Αθήνα σχετικά με τον Δραγούμη: Δήλωση του Προέδρου στη βουλή — ο τάφος του Δραγούμη — οι φονείς του Δραγούμη.

β) Το τελευταίον άρθρον του πολύκλαστου Ι. Δραγούμη. Αναδημοσίευση από την «Καθημερινή» 27 Ίουλ. με τίτλο «Ο έξαγνισμός αδύνατος».

22 Σεπτ. 1920

Για τους φονείς Δραγούμη από την εφημ. «Αθήναι» (πληροφοριακό).

29 Σεπτ. 1920

Σχόλιο και για το Δραγούμη μες το κύριο άρθρο της εφημερίδος «Αί βουλευτικά έκλογαί εν Ελλάδι».

31 Δεκ. 1920

Στο άρθρο «Ελληνική Έπιθεώρησης» γίνεται μνεία και σχόλιο για τη δολοφονία του Ί. Δραγούμη.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (δεκαπενθήμερη).

15/28 Αυγούστου 1920 (παράρτημα).

Ό φόνος του Ί. Δραγούμη. (πληροφοριακό).

5/18 Σεπτ. 1920 (παράρτημα)

Για το φόρο τιμής στη Βουλή για τον Ίωνα Δραγούμη. (πληροφοριακό)

ΑΛΗΘΕΙΑ (εβδομαδιαία)

7 Αυγ. 1920

α) Για τη δολοφονία του Ίωνα Δραγούμη (πληροφοριακό).

β) Έθνικόν όφρων: Ό Ίωάννης Δραγούμης (επικήδειο).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Βράχα Φρ.: Ό Έλληνικός αντίλογος, «Πνευματική Κύπρος», 1961—1962, τόμ. Β', σελ. 243.

Λαζάρου Σ.: Ίων Δραγούμης, «Πνευματική Κύπρος», 1962—1963, τόμ. Γ', σελ. 355.

Βράχα Φρ.: Ένας αγωνιστής, «Πνευματική Κύπρος», 1962—1963, τόμ. Γ', σελ. 34.

Λαγάου Ε.: Άποσπάσματα από τον Ίωνα Δραγούμη με σχόλιο, «Πνευματική Κύπρος», 1962—1963, τόμ. Γ', σελ. 360.

Δε νομίζω πως πρέπει να σταματήσουμε ως εδώ τη σπουδή μας μες τα κείμενα κάποιων παλιών νεοελλήνων δραματιστών. Ίσα-Ίσα οι περιστάσεις μας δείχνουν πως ή προς τον κοσμοπολιτισμό τάση έξασθενίζει τις δυνάμεις μας. Άσφαλώς, κανένας, με κάποιο πλατύ όρίζοντα, δέν υποστηρίζει το κλεισιμο στο καθόκι μας. Άλλά εκείνες οι παλιές ούτοπίες του μόνον «έξωτερικά οικουμενικού ανθρώπου» (είτε όπως τον ήθελεν ο δυτικός κοσμοπολιτισμός ή ο ανατολικός διεθνισμός) έχουν αποδεικτική όνεια επικίνδυνα για την ύπαρξη του καθενός.

(Άν υπάρχουν σε κυπριακά έντυπα ή βιβλία και άλλα σχετικά με τον Ίωνα Δραγούμη, θα υποχρεωθούμε αν μας πληροφορήσουν οι φίλοι με έπιστολή ένυπόγραφη, που θα δημοσιέψουμε στο περιοδικό αυτό για χρήση των ένδιαφερομένων).

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

SIMMONE WEIL

Η ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΧΑΡΗ

(ἀποσπάσματα)

ΑΓΑΠΗ

‘Η αγάπη εἶν’ ἓνα σημεῖο τῆς ἀθλιότητάς μας. ‘Ο Θεὸς μόνο τὸν ἑαυτοῦ του μπορεῖ ν’ ἀγαπήσει. Μόνο ἐν’ ἄλλο πράγμα μποροῦμε ν’ ἀγαπήσουμε. Δὲν εἶναι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπᾷ πὸν ὀφείλομε νὰ τὸν ἀγαπᾶμε. Εἶναι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπᾷ πὸν ὀφείλομε ν’ ἀγαπᾶμαστε. Πῶς ν’ ἀγαπήσης τὸν ἑαυτοῦ σου χωρὶς τοῦτο τὸ κίνητρο;

‘Η αὐτοαγάπη εἶν’ ἀδύνατη γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐκτὸς μὲ τούτη τὴν ὑπεκφυγή.

‘Η αγάπη γιὰ τὸν δυστυχισμένο εἶναι νὰ πληροῦται μὲ τὴν ἀπλή γνώση ὅτι ὁ ἀγαπημένος εἶναι μέσα στὴ χαρὰ, χωρὶς νὰ μετέχη σ’ αὐτὴ τὴ χαρὰ, καὶ οὔτε ἀκόμη νὰ ἐπιθυμῇ νὰ συμμετέχη. ‘Η αγάπη, γιὰ τὸν εὐτυχισμένο, εἶναι νὰ θέλῃ νὰ συμμεριστῇ τὴν δυστυχία τοῦ δυστυχούντος ἀγαπημένου.

Μάθε ν’ ἀπαθῆς τὴν φιλία, ἢ μᾶλλον, τὸ ὄνειρο τῆς φιλίας. Νὰ ἐπιθυμῆς τὴν φιλία εἶναι ἓνα μεγάλο σφάλμα. ‘Η φιλία πρέπει νὰ εἶναι μιὰ δωρεάν χαρὰ ὅπως οἱ χαρὲς πὸν δίνει ἡ Τέχνη ἢ ἡ Ζωή. Πρέπει νὰ τὴν ἀρνηθῆς γιὰ νᾶσαι ἄξιος νὰ τὴν δεχθῆς. Κάθε ὄνειρο φιλίας ἀξίζει νὰ γκρεμιστῇ. Δὲν εἶναι τυχαίως πὸν ποτὲ δὲν ἀγαπήθηκες. Νὰ ἐπιθυμῆς νὰ ἀποφύγῃς τὴν μοναξιά εἶναι μιὰ δειλία. Τὴν φιλία δὲν τὴν ἀναζητᾷς, δὲν τὴν ὀνειρεύεσαι, δὲν τὴν ἐπιθυμεῖς· τὴν ἀσκεῖς (εἶναι μιὰ ἀρετὴ). Νὰ καταργήσης ὅλο τοῦτο τὸ περιθώριο αἰσθήματος, μισρὸ καὶ θολό.

ΤΟ ΚΑΚΟ

Λογοτεχνία καὶ ‘Ηθική: Τὸ φανταστικὸ κακὸ εἶναι ρομαντικὸ, ποικίλο, τὸ πραγματικὸ κακὸ εἶναι σκοτεινὸ, μονότονο, ἐρημικὸ, ἐνοχλητικὸ. Τὸ πραγματικὸ καλὸ εἶναι πάντα νέο, θαυμάσιο, μεθυστικὸ. Λοιπὸν, «ἡ λογοτεχνία φαντασίας» εἶναι ἢ ἐνοχλητικὴ ἢ ἀνήθικη ἢ ἓνα μείγμα καὶ τῶν δύο. Δὲν διαφεύγει ἀπ’ αὐτὴν τὴν ἐναλλαγὴ παρὰ μόνο περνώντας, κατὰ κάποιον τρόπο, δυνάμει τῆς τέχνης, ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, πρᾶγμα πὸν μόνο ἡ μεγαλοφυΐα μπορεῖ νὰ κάνει.

Δὲν ἔχεις τὴν πείρα τοῦ καλοῦ παρὰ μόνο ὅταν τὸ ἐκτελέῃς.

Δὲν ἔχεις τὴν πείρα τοῦ κακοῦ παρὰ μόνο ὅταν ἀπαγορεύῃς στὸν ἑαυτοῦ σου νὰ τὸ ἐκτελέσῃς, ἢ, ἂν τὸ ἐκτέλεσες, ὅταν μετανοῆς.

‘Όταν ἐκτελέῃς τὸ κακὸ, δὲν τὸ γνωρίζεις,

γιατὶ τὸ κακὸ ἀποφεύγει τὸ φῶς.

Νὰ δεχόμεστε τὸ κακὸ πὸν μᾶς κάνουν σὰν ἀντίδοτο στὸ κακὸ πὸν κάναμε.

‘Η ἀγνόησις εἶναι ἀπολύτως ἄτροπη σὰν ἀγνόησις, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι καμμιά βία δὲν τὴν καθιστᾷ λιγώτερον ἀγνή. ‘Αλλ’ εἶναι ὑπερβολικὰ τρωτὴ μὲ τὴν ἔννοια ὅτι κάθε προσβολὴ τοῦ κακοῦ τὴν κάνει νὰ ὑποφέρει, ὅτι κάθε ἀμαρτία, πὸν τὴν ἀγγίζει γίνεται κοντὰ τῆς δόξης.

Οἱ Ρωμαῖοι ἔκαναν τὸ κακὸ ἀπογυμνώνοντας τίς ἐλληνικὰς πόλεις ἀπὸ τ’ ἀγάλματά τους γιατί οἱ πόλεις, οἱ ναοὶ, ἡ ζωὴ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων εἶχαν λιγώτερον πραγματικότητα χωρὶς τ’ ἀγάλματα, καὶ γιατί τ’ ἀγάλματα δὲν μπορούσαν νὰ χύουν τόσην πραγματικότητα στὴν Ρώμη ὅσην στὴν Ἑλλάδα.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ

‘Αν σὲ τοῦτο τὸν κόσμον, δὲν ὑπῆρχε δυστυχία, θὰ μπορούσαμε νὰ πιστέψουμε τὸν ἑαυτοῦ μας στὸν παράδεισον.

Μὴ ζητᾷς νὰ μὴ ὑποφέρῃς, οὔτε νὰ ὑποφέρῃς λιγώτερο, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀλλοιωθῆς ἀπ’ τὸν πόνο.

Τὸ ὄγκο μεγαλεῖα τοῦ Χριστιανισμοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ζητᾷ ἓνα ὑπερφυσικὸ φάρμακο κατὰ τὸν πόνον, ἀλλὰ μιὰ ὑπερφυσικὴ χρῆσις τοῦ πόνου.

Πρέπει νὰ προσπαθήσης ὅσο μπορεῖς ν’ ἀποφύγῃς τὴν δυστυχία, οὔτως ὥστε ἡ δυστυχία πὸν συναντᾷς νὰ εἶναι τελείως ἀγνή καὶ τελείως μικρὴ.

Τὸ νὰ πῆς ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἀξίζει τίποτε, ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει τίποτε, καὶ νὰ φέρης τεκμήριο τὸ κακὸ, εἶναι ἀνόητο, γιατί ἂν δὲν ἀξίζουσαν τούτα, ἀπὸ τί μᾶς στερεῖ τὸ κακὸ;

Η ΒΙΑ

Πόλεμος. Νὰ διατηρήσης ἀνέπαφη μέσα σου τὴν αγάπη τῆς ζωῆς. Ποτὲ νὰ μὴν ἐπιβάλλῃς τὸν θάνατο χωρὶς νὰ τὸν δέχεσαι γιὰ τὸν ἑαυτοῦ σου.

Στὴν περίπτωση πὸν ἡ ζωὴ τοῦ Χ. θάταν δεμένη μὲ τὴν δικὴ σου ζωὴ στὸ σημεῖο πὸν οἱ δύο θάνατοι πρέπει νὰ εἶναι ταυτόχρονοι, θᾶθελος ἐν τούτοις νὰ πεθάνῃς; ‘Αν τὸ σῶμα καὶ ὀλόκληρη ἡ ψυχὴ πείνουσαν πρὸς τὴν ζωὴ καὶ ἂν ἐν τούτοις, χωρὶς νὰ ψευσθῆς, μπορεῖς ν’ ἀπαντήσης ναί, λοιπὸν δικαιόσουσαι νὰ σκοτώσης.

Μετ. ΗΒΗ Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«ΠΕΡΥΣΙ , ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ . . . »

(δ ι ή γ η μ α)

Μισάνοιξα τὰ μάτια μου. Ἀπὸ τὸ παράθυρο ἔμπαινε ὁ χειμωνιάτικος ἥλιος καὶ μὲ τὸ φλωσε. Ποιὸς εἶχε ἀνοίξει τὰ παντζούρια; Χασμουρήθηκα καὶ κοίταξα γύρω στὸ δωμάτιο.

Τὰ ρούχα τῆς ἦταν ἀφημένα κοντὰ στὰ δικά μου, ἔκως ἀκριβῶς πῆς τὸ βράδυ. Μὰ δὲ φαινόταν πουθενά. Ἀπὸ τὸ μπάνιο ἀκούστηκε ὁ κρότος τοῦ νεροῦ ποὺ χτυποῦσε σὲ γυμνὸ κορμί. Τὴ φαντάστηκα γυμνὴ καὶ φιλήδονη νὰ δέχεται μοιρολατρικὰ τὸ ζεστὸ νερὸ πάνω τῆς... νὰ πλένη τὸ κορμί τῆς καὶ ν' ἀπλώνη τὴ σαπουνάδα.

Κάποτε σταμάτησε τὸ νερό. Θὰ σκουπιζόταν στὸ πολύχρωμο μπουρνούζι τῆς.

Δὲν τόλμησα πῆς νὰ τῆς τὸ πῶ, παρ' ὅλον ποὺ τ' ἀποφάσισα πρὸ πολλοῦ. Πάντοτε κανόνιζα πὼς θὰ τῆς τόλεγα, μὰ κάθε φορὰ κάτι θὰ γινόταν ποὺ νὰ μοῦ κόβη τὸ θάρρος. Συνήθως ἡ ἐπαφὴ τῆς σάρκας τῆς στὴ δική μου.

Προσπάθησα νὰ βρῶ τί μὲ τραβοῦσε κοντὰ τῆς. Μήπως τὰ κοντά, μαῦρα τῆς μαλλιά; Ἡ τὰ περίεργα ἄφραχα μάτια τῆς; Ἴσως τὸ χλωμὸ λευκὸ δέρμα τῆς ἢ τὸ νοχελικὸ τῆς περπάτημα. Πιθανὸν ὁ μοιρολατρικὸς καὶ ἀπίθανα ἀφοσιωμένος σὲ μένα χαρακτήρας τῆς.

Ἡ πόρτα τοῦ μπάνιου ἄνοιξε. Πρόβαλε νοχελικὰ, τυλιγμένη στὸ μπουρνούζι ποὺ τῆς χάρισα στὰ γενέθλιά τῆς καὶ προχώρησε στὸ καθρέφτη ἀπέναντί... Κοιτάχτηκε γιὰ λίγο σιωπηλῆ. Μὲ εἶδε πὼς τὴ κοίταξα, σὰν ἀνασήκωσα τὸ κεφάλι μου.

—Καλημέρα.

—Καλημέρα. Τί ὥρα εἶναι;

—Μόλις δέκα καὶ μισή.

—Καὶ σὺ ἔκανες ἤδη τὸ μπάνιο σου.

—Ἦταν πολὺ ὁμορφο, γιὰ τ' ἀναψα ἀπὸ πῆς...

—Πρὶν νά...

—Ναί, πρὶν...

—Εἶσαι ἀξιολάτρευτη.

—Βρίσκεις;

Καὶ χαμογέλασε εὐχαριστημένη. Ὅσοτερα πῆρε μὰ χτένα κι ἄρχισε νὰ σκαλίξη τὰ μαλλιά τῆς. Κάποτε μοῖριχνε βλέμματα ἀπὸ τὸ καθρέφτη, χωρὶς νὰ ξέρω τί σήμαιναν.

Ἄνασπρώθηκα στὸ κρεβάτι. Ἄπλωσα τὸ χέρι μου καὶ πῆρα μιά μάλλινη φανέλλα νὰ ρίξω πάνω μου.

—Δὲ θὰ κάνης μπάνιο;

—Βέβαια...

—Τότε γιὰτί ντύνεσαι;

—Δὲ βιάζομαι.

Φόρεσα τὴ φανέλλα. Πῆρα ἀπὸ τὸ διπλανὸ τραπεζάκι τὰ τσιγάρα. Τῆς πρότεινα ἓνα. Ἀρνήθηκε εὐγενικὰ. Ἄναψα ἓνα ἐγώ, κι ἀρκέστηκα νὰ κοιτάζω τὸ καπνὸ ν' ἀνεβαίνει στὸ δωμάτιο. Ἀποροῦσα γιὰτί σήμερα δὲ μιλούσαμε. Εἶχαμε μιά ἀδικαιολόγητη ἀκεφιά. Τουλάχιστον ἡ Ἄννα ἦταν ἀδικαιολόγητη, μὰ καὶ γὼ βασανιζόμουν ἀπὸ τὸ πὼς θὰ τῆς τόλεγα. Πῆς, δὲν τὰ κατάφερα. Ἴσως... Εἶχα τὴν ἐλπίδα νὰ δῶ μὰ ἥρεμη ἀντίδραση, σὰν μάθαινε ἀπὸ μένα τὸν ἴδιο, πὼς λάτρευα τὴν Ἡρώ. Πὼς γι' αὐτὴν δὲν ἔνοιωθα παρὰ μόνον πάθος σὰν ἄγγιζα τὸ κορμί τῆς, κι ὄχι ἀγάπη. Ἴσως νὰ μὲ ψυχολογοῦσε κοιτάζοντάς με ἐρευνητικὰ ἀπὸ τὸ καθρέφτη. Ἦμουν ἀπίθανα ἄνθρωπος μὲ ἀδυναμίες. Δὲν εἶχα τίποτε τὸ ξέχωρο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἄνθρωπο, ἀπὸ κάθε ἄλλο δημοσιογράφο, ἀπὸ καθένα τῆς ἰδίας μου ἡλικίας. Ἦταν ἡ μόνη δικαιολογία ποὺ εἴρισκα γιὰ τὴν ὑποκρισία μου στὴν Ἄννα, τοὺς τελευταίους δυὸ μῆνες ποὺ γνώρισα τὴν ἀγνὴ ἀγάπη τῆς Ἡρῶς, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀρρωστημένο συναίσθημα.

—Βασίλη, δὲ θὰ φᾶς;

—Ναί... ναί..., ἀπάντησα συγχισμένος. Ἐσύ; Πῆρες τὸ πρωϊνὸ σου;

—Ἐσχνάς πὼς τὸ πρωϊ πάνω μονάχα γάλα;

—Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ σὲ ρωτῶ.

—Θὰ τὸ πῶ σὰν τρῶς... Ἐέρεις, πῆς πρὶν ἔρθουμε εἶχα φωνίσει κάτι τσουρέκια ἀπὸ τὸ γειτονικὸ ζαχαροπλαστείο. Ἐτσι..., γιὰ νὰ φᾶς κάτι μὲ τὸ νέσκαφε ποὺ θὰ σοῦ ἐτοιμάσω.

—Ὅλα τὰ σκέφτεσαι. Εἶσαι...

—....'Αξιολάτρευτη. 'Ε;

Γελάσαμε. Κι άπορούσα πώς σε μιά τέτοια άτμόσφαιρα θα τολμούσα να προφέρω λόγια σκληρά. Δεν ταίριαζε... 'Ας τó άφηνα για μιάν άλλη φορά. Σηκώθηκε και πέταξε τó μπουλονούζι από πάνω της. Τεντώθηκε μισόγυμνη. Τó μοναδικό μαύρο εσώρουχό της, ταίριαζε με τó λευκό και ζεστό κορμί της. Προχώρησε να πάση μιά ρόμπα, μιά δε πρόλαβε γιατί στο μεταξύ είχα πεταχτεί από τó κρεβάτι και την άγκάλιασα όρμητικά. 'Η μάλλινη φανέλλα μου έρέθισε τó γυμνό στήθος και την γυμνή πλάτη της. Μά και τά δικά μου γυμνά πόδια ένώθηκαν στις γάμπες της παθιασμένα. Προσπάθησε να μ' άποφύγη, μιά οί κινήσεις της μ' έρέθισαν περισσότερο. Προσπάθησε να ψιθυρίσει κάτι. Μά τά χείλη μου είχαν κολήσει στα δικά της, στην πρώτη άπόπειρα.

* * *

'Ανοιξα τó νερό κι άρχισε να με χτυπά... Συνήλθα. Φόρεσα ένα παντελόνι και τή μάλλινη φανέλλα μου. Βγήκα από τó μπάνιο. Είχα ξυρισθί και γύρευα τή λουσιόν. Τή βρήκα. Και γύρευα την 'Αννα. 'Ηταν στη κουζίνα κι ετοίμαζε τó πρωινό.

Στάθηκα στο παράθυρο. Εύτυχώς πού τó διαμέρισμα βρισκόταν σε ήσυχη συνοικία. Κάπου-κάπου περνούσε ένα αυτοκίνητο. Πιό πέρα ήταν άπεράνα χωράφια ή χωρισμένα οικόπεδα για μελλοντικές πολυκατοικίες. 'Ενα περίπτερο, φορτωμένο περιοδικά κι έφημερίδες ήταν τó μόνο στολίδι στη συνοικία. Πιό πέρα τó μπακάλικο είχε μιά σχετική κίνηση.

'Ημουν άπαίσιος. Συνανόμεν τον έαυτό μου. Πώς μπόρεσα να παρασυρθώ, τή στιγμή πού πλημμύριζα από άγάπη για τήν 'Ηρώ; Τόση ήταν ή ανθρώπινη άδυναμία μου;

Κι ή 'Ηρώ; 'Ηταν για μένα τ' όνειρο. 'Η ζωή μου. Κι άς είχαμε μόλις δυό μήνες γνωριμίας. 'Όσες στιγμές έζησα μαζί της και κοίταζαν τά πράσινα της μάτια, έννοιωθα τήν άπόλυτη εύτυχία. 'Ενοιωθα ό,τι ποτέ μου, ποτέ στη ζωή μου, δεν είχα αισθανθί. Τής χάιδευα τά μακρυνά καστανά μαλλιά της και μύριζα τον άέρα πού γέμιζε από τή παρουσία της. Κανένα δε θάφηνα να μου τήν κλέψη, τήν εύτυχία μου. Και τώρα, μόνος μου τήν τοποθετούσα στην άμμο. Προετοίμαζε τή καταστροφή της γιατί δεν είχα τή δύναμη να διώξω μιά συνήθεια. 'Ενα πάθος. 'Ο όικτος με γέμισε. 'Ημουν άπαίσιος. 'Επρεπε να δώσω μιά λύση, χωρίς άναβολή. 'Όσο εγωίστικη κι άν ήταν, θ' άποτελούσε μιά λύση. Βαρέθηκα να κοιτάζω έξω... Βημάτισα στο δωμάτιο. 'Αναγα ένα τσιγάρο και ξάπλωσα σ' ένα κάθισμα. 'Από τó χάλ πρόβαλε ή 'Αννα μ' ένα δίσκο στα χέρια. Χαμογελούσε... Τó κίτρινο ταγιέρ της ταίριαζε πολύ. Προσπάθησα να βρω τά λόγια πού θα τής έλεγα.

—'Ετοιμο τó πρωινό σου, πρόφερε χαμογελαστά.

—Είσαι πολύ καλή.

—Γιατί αυτός ό ύποβιασμός; 'Από άξιολάτρευτη, στο πολύ καλή;

—Δεν είναι ύποβιασμός. 'Απλούστατα, για να ξεφύγουμε από τή συνήθεια.

—Μπᾶ; και με κοίταζε περίεργα καθώς τακτοποιούσε τó δίσκο σ' ένα τραπέζακι.

Κάθησε κι αυτή άπέναντί μου και πήρε τó ποτήρι με τ' άχυστό γάλα.

—Γιατί τέτοια άπόφαση; συνέχισε.

—Δεν είν' όμορφο;

—Δεν είναι ζήτημα όμορφιάς.

—Θά συνεχίσης τήν άνακρισή σου;

—Μά, άγάπη μου, δεν σ' άνακρίνω... Κουβεντιάζουμε.

'Η προσφώνησή της μου κτύπησε άσχημα.

—Σταμάτα, να με λές έτσι, φώναξα.

—Γιατί; Δεν είσαι;

Σιωπήσαμε. Τό «όχι» πού θάθελα να πώ, δεν έβγαινε από τó στόμα μου. Τό ύφος της ήταν πολύ έκφραστικό, γεμάτο καλοσύνη κι άγάπη πού μ' εμπόδιζε να τής τ' άλλιοώσω. Μά κι αυτή ή άγνοιά της μεγάλωνε τó θυμό μου.

—Τό ξέρω, συνέχισε, πώς ζεις και μ' άλλες γυναίκες. Είναι πολύ φυσικό, μά... και... σαν δημοσιογράφος γυρίζεις τις πόλεις για... ρεπορτάζ... Συναντάς και άλλες... Μά όλα αυτά δε μ' εμποδίζουν να σ' αγαπώ. Τό ξέρεις.

'Ακριβώς γι' αυτό θύμωνα. Πού γνώριζα πόσο μ' αγαπούσε. 'Αν δοκίμαζα τώρα, να τής τάλεγα, πώς θ' άντιδρούσε;

Συνέχισα τó πρωινό μου ενώ ή 'Αννα τράβηξε μιά-δυό ρουφιζιές γάλα. Κάποιος στοχασμός φάνηκε στο πρόσωπό της. Μά δεν έμεινα να τήν κοιτάζω. 'Ενοιωθα άνήσυχος.

Πέρασαν λίγα λεπτά σιωπής. Μιά - δυό φορές έτυχε να συναντηθούν τὰ βλέμματά μας. Μοῦ χαμογελοῦσε ἀμήχανα... Τὸ βλέμα μου ἔκανε τὸ γύρο τοῦ δωματίου κοιτάζοντας κάθε λεπτομέρεια καὶ κάθε ἀντικείμενο πού ὑπῆρχε. Μὰ ὁ νοῦς μου δὲν ἔμενε σ' αὐτά... Συγκεντρώθηκα. Προσπάθησαν νὰ διώξω τὴν ἀμήχανία πού επικρατοῦσε, χαμογέλασα εὐχάριστα καὶ ἄρχισα νὰ σφυρίζω, ἐνῶ ἡ Ἄννα μὲ κοίταζε παραξενεμένη γιὰ τὸ φέρεσίμ μου. Περιμένε...

— Ἄννα...

— Ναί, Βασίλη...

— Ἄννα... πότε γνωριστήκαμε;

Ἔμεινε ἀκίνητη, μὲ μισοτελειωμένη τὴν κίνησή της πού ἔκανε τὸ γάλα, καὶ μὲ κοίταξε. Ἐγὼ χαμογελοῦσα καὶ κοίταξα ἀφελέστατα τὰ μαλλιά της, τὸ στήθος της καὶ τὰ χέρια της. Ἐνοιῶθα τὸ βλέμμα της ἔντονα κερκωμένο πάνω μου.

— Πέρυσι, ἀπάντησε ἀνέκφραστα. Πέρυσι, μιὰ μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ, καθισμένοι στὸν ἥλιο, κοντὰ στὴ θάλασσα.

— Ναί, θυμᾶμαι...

— Καὶ σὰν γνωριστήκαμε πιά, μ' ἄφησες νὰ κρύβω τὸ κορμί σου στὴν ἄμμο, ἐνῶ μισοκοιμόσουν...

— Ναί, ναί, Ἄννα. Τὰ θυμᾶσαι, βλέπω...

— Καὶ σὺ θὰ θυμᾶσαι κάτι πού πολὺ ἀγαπᾶς. Ὅσος καιρὸς κι ἂν περάσει...

— Ἴσως...

Κι ἔφερα στὸ μυαλό μου τὴν Ἡρώ. Τὴν ἀγαποῦσα. Καὶ τὴν ἤθελα γιὰ πάντα... Τὴ γνώρισα πρὶν δυὸ μῆνες, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ μιὰ βιομηχανικὴ πόλη, καὶ στὴ βιβλιοθήκη καθὼς ἐτοιμάζα ἕνα φελορτᾶς γιὰ τὴ βιομηχανία μας. Καθόταν μπροστὰ μου καὶ κάθε λίγο τίναζε τὰ μαλλιά της πίσω γιατί τὴν ἐμπόδιζαν στὸ διάβασμα.

Κάποιος δυνατὸς θόρυβος διέκοψε τοὺς συλλογισμούς μου. Κι ἡ Ἄννα εἶχε ἀνασηκωθεί... Προχώρησαμε στὸ παράθυρο. Ἐξω εἶχε μαζευτεῖ ἕνα τεράστιο πλήθος, γύρω ἀπὸ κάποιο αὐτοκίνητο ποῦχε χτυπήσει στὸ περὶπτερο. Αὐτὸ ἦταν μισογυρμένο καὶ μὲ τὰ περιωδικὰ πεταγμένα στὸ πεζοδρόμιο. Ὁ περιπτειοῦχος εἶχε χαθῆ μέσα στὸ μισογυρμένο του περὶπτερο, ἐνῶ τοῦ ὁδηγοῦ τοῦχε χτυπήσει τὸ τιμόνι. Ἡ γυναίκα πού καθόταν δίπλα του οὐρλιαζε ὕστερικά... Ἀπόρησα γιὰ τὸ πλήθος ποῦχε μαζευτεῖ!

— Πῶς βρέθηκε ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ψιθύρισε ἡ Ἄννα, σὰν νὰ διάβασε τὴ σκέψη μου.

— Κι ἐγὼ ἀπορῶ...

— Δὲν νομίζω νὰ μένουν ὅλοι ἐδῶ...

— Ποιὸς ξέρει...

— Ἀποκλείεται.

Κάτι παιδιά πού ἐπαίζαν προηγουμένως μπάλα στὸ ἀπέναντι οἰκόπεδο, προθυμοποιήθηκαν νὰ δώσουν τὶς πρῶτες βοήθειες ἐνῶ κάποιοι ἀστυνομικοὶ ἄρχισαν νὰ κἀν τὶς ἀπαιτούμενες διευθετήσεις. Σὲ λίγο ὅλοι θὰ τέλειωναν. Θάρχόταν ἡ ἀναγκαία ἡρεμία.

Μείναμε ἀκόμη λίγο ἀκουμπισμένοι στὸ παράθυρο. Σιγὰ - σιγὰ ἀπομακρυνθήκαμε καὶ καθίσαμε στὶς θέσεις μας. Μείναμε βουβοί. Καθένας στὶς σκέψεις του.

— Δὲ θὰ τηλεφωνήσης στὴν ἐφημερίδα σου γιὰ τὸ δυστύχημα;

— Ὁχι. Εἶδα κάποιον νεαρὸ τῆς ἐφημερίδας πού ἔτρεξε, κι ἔπαυσε στοιχεῖα. Ἄστον νὰ δοῦμε... Εἶναι ἀκόμα στὴν ἀρχή.

— Ἐνῶ ἐσύ, Βασίλη, πλησιάζεις στὸ τέλος; Ἔ;

— Τί ἐννοεῖς, Ἄννα;

— Θὰ σὲ παρακαλέσω κάτι.

— Τί;

— Αὐτὸ πού θὰ μοῦ πῆς, πέστο τώρα, μίλησε καὶ δυναμώνοντας τὸν τόνο τῆς φωνῆς ἐπανάλαβε. Πέστο τώρα σὲ παρακαλῶ.

— Θὰ στὸ πῶ... Μὰ μὴ φωνάζης... Ἄννα, θὰ μὲ καταλάβης. Τὴν ἀγαπῶ, τὴ λατρεύω καὶ μονάχα μ' αὐτὴ νοιώθω εὐτυχισμένος.

— Βασίλη...

— Ναί, Ἄννα. Πλησιάζω τὰ τριάντα... Κουράστηκα στὶς χίμαιρες... Κι ἡ Ἡρὼ εἶν' ἡ μόνη πού μοῦδωσε ὅ,τι τώρα ζητῶ.

— Βασίλη...

— Εἶν' ἡ μόνη πού στὴ σκέψη της μονάχα νοιώθω εὐτυχισμένος. Μοῦδωσε τὴ γαλήνη καὶ τὴ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου. Καὶ τῆς εἶμαι ἀπαραίτητος...

—Καί σέ μένα είσα...

—Τό ξέρω... Μά πρώτα σκέφτομαι τόν εαυτό μου, ύστερα τήν Ἥρω κι ύστερα ὅλους τοὺς ἄλλους.

Φάνηκε νὰ τὸ δέχεται ἥσυχα. Χωρὶς ἴχνος ξεσπάσματος. Ἀρκέστηκε νὰ μὲ κοιτάξη... Σὰν ἄρχισαν τὰ χεῖλη της νὰ τρεμουλιάζουν, γούρλωσε τὰ μάτια της κι οἱ φούχτες της ἄρπαξαν τὸ πρόσωπό της. Ἀνοιγόκλεινε γιὰ λίγο τὸ στόμα της κι ύστερα ἔβαλε μιὰ ὑπόκωφη φωνή.

Ἐκλείσα τὰ μάτια μου μ' ἀπόγνωση. Ἀλοίμονο, δὲν ἔμεινε ὅπως περίμενα! Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ γινόμενον κτήνος ἀπάνθρωπο, καὶ σκότωνα τὴν Ἄννα. Ἡ κατάρα ποὺ μ' ἔδερε, νὰ βασανίζω πρόσωπα ποὺ μ' ἀγαποῦσαν, ἔδινε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ παρόν της. Ἴσως ἡ Ἥρω νὰ μὲ γλύτωνε ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ γιατί κι ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα. Ἦμουν δαιμονισμένος. Καταραμένος. Ἡ ἀγνότης της θὰ ἔδιωχνε τὰ κακὰ μου πνεύματα. Ἡ μήπως θὰ μετέδιδε κι αὐτῆς τὸ μικρόβιο; Προμαγμένος ἀνοιξα τὰ μάτια μου.

Στὰ μάτια της Ἄννας εἶδα τὴν τρέλλα. Καὶ τὸ ὕφος της αὐτὸ ἔμεινε γιὰ πάντα χαραγμένο στὴ μνήμη μου.

Σηκώθηκα καὶ προσπάθησα νὰ τὴν πλησιάσω, ἀγγίζοντάς την. Ἀπέφυγε τὴν ἀφή μου μὲ ἀηδία, ἴσως καὶ μὲ φόβο!

Κατάλαβα πὼς μέσα της ἔσπασε τὸ εἶδωλο ποῦχε γιὰ μένα. Μιὰ πακρία γιὰ τὸ κακὸ ποὺ τῆς προκάλεσα, ἀνάμικτη μὲ ἱκανοποίηση γιὰ τὸ τί κατάφερα πλημύρισε τὸ εἶναι μου.

Σηκώθηκε κι αὐτή, καὶ βημάτισε τρεκλίζοντας, προσπαθώντας νὰ μὴ μ' ἀγγίση, ἀποφεύγοντας καὶ τὸ βλέμμα μου ἀκόμη. Ἴσως νάνοιωθε οἶκτο κι ἀπογοήτευση. Ἦμουν ἀξιοκατάκριτος. Ὅλοι ἐμένα θὰ καταδίκασαν. Μὰ θὰ τοὺς ἀντιμετώπιζα προβάλλοντάς τὴν ἀξίωσή μου νὰ ζήσω καὶ γὼ κάποτε σὰν ἄνθρωπος μ' ἓνα πρόσωπο καὶ μὲ μιὰ ἀγάπη.

Κατῶρθωσε νὰ βροῖ τὸ μαντῶ της. Ἐξω εἶχε σηκωθεί ἓνας σιγανὸς ἄνεμος ποὺ παρέσυρε μαζί του κάθε ὑπόλεμμα δυστυχίματος ποὺ ἔμεινε στὸ δρόμο.

Τῆριξε στοὺς ὤμους της καὶ πλησίασε στὴν ἔξοδο. Εἶχε ἀκόμη τὴν ἔκφραση τρέλλας. Φοβήθηκα μήπως προβῆ στ' ἀνεπανόρθωτο. Μὰ ὄχι... Τὸ φέροσμά της εἶχε καὶ μιὰ δόση ἐλπίδας. Ἴσως ν' ἀποφάσισε γιὰ μιὰ ἄλλη ζωὴ, μακριὰ ἀπὸ μένα. Ἴσως ἐγὼ νᾶθελα νὰ τᾶβλεπα ἔτσι...

Κοντοστάθηκε στὴν πόρτα. Τελευταῖος δισταγμὸς. Τελευταία ἀπόπειρα. Νίκησε μέσα της κάθε συναίσθημα κι ἔφυγε χωρὶς νὰ ρίξη οὔτε ἓνα βλέμμα πίσω της, σὲ μένα. Ἀγκάλιασα τὴ μορφή της πρὶν χαθεῖ.

Ἦστερα ἀνάπνευσα βαθεῖα. Πλησίασα στὸ παράθυρο. Μοῦ φάνηκε πὼς τὴν εἶδα νὰ στρίβη τὴ γωνιά... Μὰ δὲν τὸ πολυσκέφτηκα. Ἡ μορφή της Ἡρώς γέμισε τὸ δρόμο, τ' ἀπέναντι οἰκόπεδα, τὸν οὐρανό.

Βεῖχά τὴ δύναμη νὰ σώσω τὴν εὐτυχία μου. Ἴσως σκεφτόμουν ἐγωϊστικά. Μὰ παιὸς ἄνθρωπος δὲν θὰ σκεφτόταν ἔτσι;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

ΠΙΚΡΙΑ

I

Θὰ πτίσω ἓνα παγόβουνο
σὲ σχῆμα ἐξέδρας· ἐκεῖ
θ' ἀνέβω νὰ δροσίσω τὸ κάμψιο
ποὺ καίει τὸ «γιατί» τῆς σκέψης μου.

II

Εἶναι φρικτὴ αὐτὴ ἡ χώρα
τῶν ἀνθρώπων κακῶν.
Ἀκανθωτοί, μυτεροί, σφηνάτοι, στρογγυλοί
ἠρῶνονται γύρω σὰ φαρμακωμένα δάση.
Κάτω, μιὰ ξεραῖλα ἐρημικὴ, κόκκινη
πνίγει τὴν ἀναπνοή.

ΜΑΡΙΑ ΠΑΤΤΙΧΗ

ΠΑΥΛΟΥ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟ

Τὰ ρούχα ἄς πετάξουμε, γλυκεῖά μου,
κι ἄσε τὸ γυμνὸ κορμί σου σὰν περικλοῦδα
στὸ δικό μου γύρω νὰ δεθῆ σφιχτά.
Τί τὸ θέλεις τὸ λεπτό σου ἐκεῖνο ἐσώρροχο,
ποὺ σὰν τεῖχος μοιάζει Περσικά;
Ἄς ξευγαρωθοῦν τὰ στήθεια καὶ μαζί
τὰ χεῖλια.
Δὲν προχωρῶ μὲ λόγια· τί φελᾷ τέτοιες στιγμὲς
ἢ φλυαρία;

ΜΕΤ.: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΕΚΑΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

B) ΠΕΝΗΝΤΑ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΑ
ΧΑ·Ι· — ΚΑ·Ι·μετ. από τ' αγγλικά
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΑΡΑΚΙΔΑ ΜΟΡΙΤΑΚΕ

8

1

Ἄνθ' οὐ πεσμένο βλέπω
Στὸν κλάδο νὰ ἐπιστρέφῃ —
Ἄ! μὰ πεταλουδίτσα.

Πρωτοχρονιά,
καθάγια αὐγὴ κι' ὁ στρουθός
τὸ μῦθο του λαλεῖ.

2

Καλοκαιριάτικη βραδυά —
Ἥλιος ὀρθάνοιχτα ξυπνός:
Κλειστὰ τὰ βλέφαρά μου.

Φθινοπωρὸν φεγγάρι
κι' ἀπάνω στὰ νερά
νὰ ἔρπῃ ἢ ὀμίχλη.

9

ΥΑΜΑΖΑΚΙ ΣΟΚΑΝ

3

Ἄν βροχὴ ἔλα
μὲ τὴν ὀμπρέλλα σου (1)
μεσονύχτιο φεγγάρι.

ΕΝΟΜΟΤΟ ΚΙΚΑΚΥ

10

Τὸν ξύλινο πύλωνα
διπλοκλειδώσέ τον:
φεγγάρι χειμερινό.

ΜΑΤΣΥΟ ΒΑΣΧΟ

4

Σὲ γυμνωμένο κλιῶνο
κουρνιάζει μὰ κο ὦνη:
τοῦ φθινοπώρου δεῖλι.

ΝΟΖΑΒΑ ΒΡΟΝΣΟ

11

Χειμερινὴ βροχὴ:
Καυσόξυλα στὴ φάρμα,
ἕνα πῶς στὸ παραθύρι.

5

Λέγεις μιά λέξη
καὶ ριγοῦν τὰ χεῖλη
χινοπωριάτικη πνοή.

ΜΟΡΙΚΑΒΑ ΚΥΟΡΟΚΥ

12

Τόσο ἐνωρίς φθινόπωρο:
στοὺς βράχους ψιχαλίζει,
πρῶτη χρώση στὰ σφεντάμια.

ΜΥΚΑΙ ΚΥΟΡΙ

6

Ἡ πατρικὴ μου πόλη
κι' ἕνα κρεβάτι δανεικό:
ἀποδημητικὰ πουλιά.

ΚΟΝΙΣΗ ΡΑΙΖΑΝ

13

Κόρες φτυτεύουν οὔζι:
καὶ μόνο τὸ τραγοῦδι τους
ἔξω ἀπ' τὴ λάσπη.

ΗΑΤΤΟΡΙ ΡΑΝΣΕΤΣΥ

7

Πεῦκα ζωγραφιστὰ
στὸ γαλανὸ οὐρανὸ
ἀπόψε τὸ φεγγάρι.

ΣΥΓΙΥΑΜΑ ΣΑΜΠΟ

14

Οἱ κεραισιές κι' ὁ κοῦκος
φεγγάρι χιόνι — γογγύρα
ἔξαφανίζεται ἡ χροιά.

1 = σημαίνει καὶ ἄλλως φεγγαριοῦ καὶ ὀμπρέλλα.

UEJIMA ONITSURA

15

Ἡ μέρα σβύνει —
Στὸ στάρι ἐξακοντίζει
πάχνη τῆς ἀνοιξης.

16

Καλοκαίρακι: κι' ὅμως
«ἄς ἦτανε χειμώνας»
εὐχονται κάποιοι.

17

Τὰ δαμάσκηνα γνωρίζεις
μὲ τὴ καρδιά σου
καὶ μὲ τὴν ὄσφρησή σου.

18

Ἐλα τῆς λέγω! ἔλα —
Μὰ ἡ πυγολαμπίδα
τραβᾷ τὸ δρόμο τῆς.

19

Πράσινα σιταροχώραφα:
κορυδαλὸς μετεωρίζεται,
ἐκεῖ — καὶ καταχάνεται.

20

Ἄνθοῦν αὐτά, μετὰ
τὰ βλέπουμε μετὰ
πέφτουν στὴ γῆ, μετὰ...

KUROYANAGI SHŌHA

21

Κάρο βαρὺ βροντᾷ
κι' ἀπ' τὸ γρασίδι κάτω
πετιοῦνται πεταλοῦδες.

TAN TAIGI

22

Σπασμένο τὸ γεφύρι
καὶ στὴν ὄχτη ὁ κόσμος:
θερινὸ φεγγάρι.

23

Στὸ σωρὸ τοῦ κορναχτοῦ
δόξα πρωΐας ἀνθεῖ:
προχωρημένο χινοπάρι.

24

Ψυχρὴ σελήνη
σὺν περπατῶ μονάχος:
κουβέντες στὸ γεφύρι.

25

Ἀπέρχεται ὁ χειμώνας:
Οἱ στρουθοὶ σοβαροὶ
βαδίζουν μὲς τὶς ὑδρορῶδες.

YOSA BUSON

26

Μπόρα ξαφνικὴ
ἀδράχνοντας τῆς χλόης λεπίδια
στρουθιά μιὰ ἀγέλη.

27

Βροχὴ ἀνοιξιὰτικη:
λένε ἓνα μῦθο ὡς πάνε,
ὀμπρέλλα, ἀχρροπετραχείλι.

28

Βροχὴ ἀνοιξιὰτικη:
ζῆ ἄνθρωπος ἐδῶ,
Καπνὸς ἀπὸ τὸν τοῖχο.

29

Βροχὴ ἀνοιξιὰτικη:
μὲς τὸ φορεῖα μας
ὁ ἀβρὸς σου ψίθυρος.

ŌSHIMA RYŌTA

30

Ἄργα τὸ βράδυ
ἀχὸς καρθόνων
σπασμένοι στὰ κάρβουνα

31

Κοιτάω τὸ φῶς.
Ναί! εἶνα ἓνας ἄνεμος
τοῦτο τὸ βράδυ τοῦ χιονισοῦ.

TAKAI KITO

32

Δόχη χειμῶνα:
τὸ φεγγάρι διατροπᾷ
τὶς γνήσιες κολοκυθιές.

ΚΑΤΟ GYŌDAI

33

Τὸ χιόνι λιώνει:
Στοῦ λόφου ἔχει τὸ πούσι
κοράνη κρῶζει.

34

Ἄνάβω τὴ λάμπα κι' ἐνῶ
πίσω μου εἶναι, βλέπω
τ' ἄνθη τῆς δαμασκηιάς.

35

Λόφοι χινοπόρου:
ἔδῶ κι' ἔχει
καπνὸς ἀνεβαίνει.

36

Θλιμμένος ἄνεμος:
νύχτα τὴ νύχτα
μικραίνει ἢ σελήνη.

ŌTOMO ŌEMARU

37

Πέσε πιά πάχνη!
ἄπ' τὰ χρυσάνθεμα μετὰ
κανένα πιά λουλουδι.

KOBAYASHI ISSA

38

Ὁ κόσμος τῆς δρόσου
εἶν' ἕνας κόσμος δρόσου...
κι' ἀκόμα... κι' ἀκόμα...

39

Τὸ χιόνι λιώνει:
καὶ στὸ χωριὸ
πέφτουν τὰ παιδιά.

40

Ὁ κῆπος: πεταλούδα.
Τὸ βρέφος ἔρπει, αὐτὴ πετᾶ.
Ἔρπει αὐτὴ, πατάει αὐτό.

41

Αὐγὴ μὲ κόκκινο οὐρανό:
Μὰ δὲ σ' εὐφραίνει
τοῦτο, κοχλία;

42

Κόσμος τῆς δρόσου:
ἀκόμα μὲ τὶς δροσοστάλες —
παλεύει.

43

Κοιτάζοντας τὸ κερασάνθι:
κι' ὅταν ἀκόμα περπατοῦν
μεμνημοιοῦν.

BASHŌ

44

Πάνω ἄπ' τὸ παραστατὸ
τῆς πόρτας ἔρπει ὁ κισσός·
φεγγάρι ἔσπερινό.

45

Στοιβάζονται μαζί
καθὼς κοιμοῦνται κι' ὕστερα
τὰ δανεικὰ κρεβάτια περιορίζουν.

FUMIKUNI

46

Μελάνι ἀσωτεύοντας
τὰ σχέδια ἀπαλείφει —
Τέλος φθινοπόρου.

47

Ἡ πόρτα ἀπὸ θάμνα
γράφει τοὺς στίχους τῆς
πάνω στὸ κλέφτη τοῦ σταριοῦ.

KYORAI

48

Ὁ γαλάξιος οὐρανός:
ἄχρη σελήνη
σὲ χλωμὸ πρωτῆ.

BONCHŌ

49

Ἄνυπόμονα ἐτούτη
χτενίζει
τὰ περιπλεγμένα τῆς μαλλιά.

50

Εἶναι παντοῦ
ἱπποσκευαστές·
κερασάνθια στὰ παράθυρα.

(συνεχίζεται)

ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΜΕΡΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ

Σοῦ γράφω λόγια θλιβερά και βλέπω
τὴ μέρα με δεσίδα φωτεινά,
ποὺ γνέθεται ἀπὸ τὴ ροδακινιά.

Οἱ σκέψεις μου εἶναι ροῦχα στὸ σκοινί
ὁ ἥλιος αὐτὸς δὲν ξέρει, δὲ μπορεῖ
νά με στεγνώσει.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Χρώματα π' οὔτε στ' ὄνειρό μας δὲν τὰ
βλέπουμε
καὶ ποὺ ποτὲ δὲ θὰ τὰ δοῦμε. Θὰ τὰ δοῦμε;
Ψάρια στὴν τροπικὴ θάλασσα, βάρκες,
βάρκες γλυκὲς, νυχτερινές, ἥσυχες,
καὶ ἄσπρο τὸ χνοῦδι τοῦ σπιτιοῦ ἤλιε,
μιὰ χαραυγὴ στὸν ἴσκιο, φύλλο, κερί,
κιτρινίζω, μαραίνομαι, ἀχ μιὰ χαραυγὴ,
καὶ ἐσὺ θὰ παίζεις, θὰ πεθαίνω, θὰ γελᾷς.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

(Ἄ Τ Ι Τ Λ ο)

Τὸ ἐπίπλαστο καὶ ψεύτικο
βοῆμα ἐκεῖ ποῦφαχνα γιὰ τὸν πυρῆνα.
Εἶδα στὴν τεφορὴ τῆς ὄψῃ
τὴν ἀνατύγεια δικῶν μου σκέψεων.
Νόμισα πὼς ταυπιστήκαμε
ἢ τείναμε σ' αὐτά.
Κι ἀντὶ τούτου ἡ οἰκειότητα
μοῦ στέρησε τὴν ἐπίφραση ἔστω τῆς ὁμοιότητος.
Φαίνεται πὼς εἶναι ἀναγκαῖο
μετὰ τὴν κορύφωση νᾶρχεται ἡ πτώση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΘΕΡΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ

Ἄπὸ τὰ θερισμένα στάχυα
χρῶμα
εἶχες στά μαλιὰ
καὶ σιωπηλὴ
στὸν ἴσκιο τῆς ἀγριελιάς ἄφινες τὸ δρεπάνι.

Ἦτανε μεσημέρι
καὶ σὰν πνοὴ
στὸν χουσαφένιο κάμπο φάνταζες
θερινή!...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Κ Α Ο Ε Μ Η Ν Α

ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η «ΕΣΤΙΑ ΚΥΠΡΙΩΝ» ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Οί συνθήκες «ἐκτάκτου ἀνάγκης» σάν π.χ. οί πολιορκίες, ἡ κατοχή, οί κατ' οἶκον περιορισμοί κλπ. δημιουργοῦν δίπλα στά βιοτικά προβλήματα καί κάποιες ψυχικές καί πνευματικές ἀπαιτήσεις. Βασικά γίνεται προσπάθεια νά ικανοποιηθοῦν οί ἀμεσες βιωτικές ἀνάγκες. Ἀλλά ἀθέλητα ξεχρεῖται μιὰ στιγμή πού ὁ δεσμός πολλῶν γιά θεραπεία τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν ἀποκτᾶ τή δύναμη καθάρᾳ πνευματικοῦ δεσμοῦ μέ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα.

Ἡ «Ἑστία Κυπρίων» ὑπῆρξε μιὰ κίνηση Κυπρίων τῆς Ἀθήνας, φοιτητῶν κι' ἄλλων ἐγκατεστημένων ἐκεῖ, στά πρώτα χρόνια τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς κι' εἶχε μοναδικό σκοπό νά μεριμνήσῃ γιά τὸ ἡμερήσιο πιάτο τῶν Κυπρίων. Κι' ὅμως πολὺ γρήγορα τὸ οἶκμά της καί ὁ θεσμός της πρόσελαβε χαρακτήρα πνευματικό: δημιούργησε φιλίες, ἀλληλοκατανοήσεις, κοινές προσπάθειες ἐθνικῆς καί κοινωνικῆς χροιάς.

Ἰδρυτικό μέλος τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ εἶχε τὴν καλωσύνη σέ μιὰ ἄναπλήρης τῶν περασμένων νά μοῦ διηγηθῇ πολλὰ γύρω ἀπὸ τὴν δράση τῆς «Ἑστίας Κυπρίων». Θεωρῶ υποχρέωσή μου νά τὰ ἀνακοινώσω, γιατί πολλές ἀπὸ τίς δραστηριότητές της συνδέονται μέ ἐθνικά πρόσωπα καί ἐθνικὲς κινήσεις: εἶναι μικρότατο τμήμα τῆς ἱστορίας μας.

Τὴν πρώτη ὄθηση γιά νά ιδρυθῇ ἡ «Ἑστία Κυπρίων» τὴν ἔδωσαν οἱ ἐξῆς: Ν. Κλ. Δανίτης, Ἀχιλλέας Κύρου, Γλαῦκος Κασουλίδης καί Δημοσθένης Χριστοφίδης, πού ὅλοι τους τότε κατοικοῦσαν στὴν Πλάκα κι' εἵκολα μεταφοῦσαν νά συναντιῶνται. Ὁ Σουηδικὸς Ἑρευθρὸς Σταυρὸς προμήθευε τότε τὴν Ἑλλάδα, καί εἰδικῶς τὴν Ἀθήνα, μέ δροπια ἀπὸ τὴν Τουρκία, πού τὰ κόμισε τὸ εἰδικὰ ναυλωμένο τουρκικό πλοῖο «Κουρτουλον» γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρευθροῦ Σταυροῦ σέ συστάτια.

Ἦταν τὸ Νοέμβριο τοῦ 1941 ιδρύθηκε ἡ «Ἑστία Κυπρίων» μέ πρῶτο διοικητικό συμβούλιο τοὺς ἐξῆς: Γλαῦκο Κασουλίδη, διευθυντή, Φοῖξο Πετροῖδη, ταμία, Σωκράτη Λοῖζίδη, ἀποθηκάρη, Φειδία Παρασκευαΐδη, παρασκευαστή

καί Ἡβη Χατζηγιάννου, γραμματέα. Στὴ γωνία Φιλελλήνων καί Πλατείας Συντάγματος, ἀκριβῶς δίπλα στὸ τότε καμπαρὲ «Φαντάζιο» (τότε χτιστήκανε στὸ μέρος τοῦτο πολυκατοικίες) ὑπῆρχε ἓνα καθαριστήριο Κυπρίου. Μὲ τὴν Κατοχὴ δὲν δούλευε ὁ ἄνθρωπος καί καταπάστηκε μέ ἄλλες δουλειές, νοικιάζοντας τὸ μαγαζί του στὴν ἐπιτροπὴ τῆς «Ἑστίας Κυπρίων». Γίνανε μέ ἐράνους ἀνάμεσα στοὺς Κυπρίου ἀγορὲς εἰδῶν μαγειρικῆς καί πολὺ γρήγορα πραγματοποιηθήκανε οἱ σχετικὲς ἐγκαταστάσεις.

Ἡ λειτουργία τοῦ συστάτιου αὐτοῦ γινόταν ὡς ἐξῆς: Καταγράφανε 1200 κυπρίους, δηλ. 1200 μερίδες, πρὸς 40 δροπια δροπια τὴν καθεμιά. Οἱ σπιζόμενοι πληρώνανε 10 δροαχμές τῆς μερίδα. Τὰ λεφτὰ αὐτὰ ἀντιπροσωπεύανε τὸ νοίκι, τὴν ὑπαλληλία, τὰ μεταφορικά τῶν τροφίμων, τὰ καυσόξυλα καί τὸ ἄλατι. Ἐποπτεύανε ὡς ἐλεγκτικὴ ἐπιτροπὴ τοὺς λογαριασμοὺς, ἀποθήκη κλπ. ομάδα κυριῶν τῆς καλῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας μέ πολλές ἄλλες Κυπρίες σάν τίς κ.κ. Μαργαρίτα Ἀχ. Κύρου, Κατερινοπούλου, Ὀλυμπία Φραγκοῦδη, Ἰγγλέση, Σιακαλλῆ — Γκρηνηπούου καί ἄλλες.

Ὁ Σωκράτης Λοῖζίδης μιὰ μέρα ἀπεχώρησε ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀποθηκάρη ἐξαιτίας διαφωνίας του μέ τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ «Ἐρευθροῦ Σταυροῦ» κι' ἀνέλαβε ὁ Ροδιῶνας Γεωργιάδης ὡς τὴ μέρα πού τὸν συνέλαβαν οἱ Γερμανοί. Καί τοῦτο πάλιν ἀντικατάστησε γιά λίγο χρόνον ὁ Κεῖνος Παυλίδης κι' ὕστερα ὁ Μίκης Κιτρομηλίδης.

Τὸ οἶκμα τῆς «Ἑστίας Κυπρίων» σιγά-σιγά ἔγινε τόπος γιά συνάντηση, γνωριμια, κι' ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων τῶν Κυπρίων ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἀθήνας. Μιὰ πνευματικὴ κίνηση ἄρχισε κι' ὅλας νά ξεπηδᾷ. Ὁ Ροδιῶνας Γεωργιάδης κυκλοφοροῦσε μιὰ χειρόγραφη σατιρικὴ ἐφημεριδοῦλα μέ τὸν λιγάκι παραμορφωμένο τίτλο «Ἄστια Κυπρίων». Κι' ἐκεῖ ἔμμετρα πείραζε ὅλους καλόκαρδα, συνήθως παραφράζοντας στίχους τῶν ἐλαφρῶν τραγουδιῶν. Κυκλοφοροῦσε τότε 6 ὡς 8 φύλλα (δὲν θυμοῦνται καλά) καί δυστυχῶς κανένα δὲν ἔχει διασωθῆ.

Ἐθνικὴ ἐνέργεια τῆς «Ἑστίας Κυπρίων» ὑπῆρξε ἡ παρέμβασή της πρὸς ἀπελευθέρωση τῶν ἐκτοπισμένων ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς Κυπρίων. Κίνησε ἀρκετὰ πρόσωπα, ἔτρεξε ἐδῶ κι' ἐκεῖ

και κατόρθωσε πολλά ανθρωπίνως δυνατά.

Μιά μέρα του Μάση του 1943 αναγκάστηκε να κλείση. Δεν έχω διαβάση πουθενά μιὰ κάπως αξιόλογη αναφορά στην κίνηση αυτή των συμπατριωτών μας στα φοβερά εκείνα Κατοχικά χρόνια της Αθήνας. Κι' όμως ιστορία δέν είναι μόνο τὰ μεγάλα γράμματα, τὰ μεγάλα συμβάντα και τὰ μεγάλα όνόματα. Τό καθετί που έχει πνευματικό βάρος είναι ένας κόκκος ιστορίας. Κι' όφείλουμε να τó διασώζουμε για χρήση των μελλοντιών γενεών.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ — ΛΙΓΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΡΙΜΙΕΣ

(συνέχεια από τó προηγούμενο)

Τόν Άγγελο Τερζάκη τόν συνάντησα στο γραφείο του εκεί στη διοίκηση του «Βασιλικού Θεάτρου». Είχα καθήσει λίγο με τόν πεζογράφο και γραμματέα του Όργανισμού Τάσον Άθανασιάδη συζητώντας γύρω από τήν ανάγκη τής κάθε χρόνο καθόδου του «Έθνικου Θεάτρου» στην Κύπρο και για καλλιτεχνικούς και για έθνικούς λόγους. Πέρασε μιὰ στιγμήλα άπ' εκεί κι' ό Άλλας Βενέζης, πνιγμένος κι' αυτός σε ύποθέσεις του θεάτρου. Άλλά κι' ό Τερζάκης διαρκώς από τó τηλεφωνό έδινε οδηγίες γύρω από τά θεατρικά. Πραγματικά ήταν εξαντλητική άσασχόληση. Μου παραπονέθηκε πώς δέ βρίσκει καιρό να γράψη κριτική θεάτρου, που έγραφε κάπου 16—17 χρόνια στον άθηναϊκό τύπο. Στο μυαλό έχει δυό θεατρικά και κοιτάζει να βρη μιá έκακρια να τά καταγράψη πιά, να τά συνθέση τελικά, άφου είναι από πολύ χρόνο ξεκαθαρισμένα μέσα του και στη λεπτομέρεια άκόμα. Άπό τήν άλλη είναι και τó περιοδικό «Έποχές», που διευθύνει, και θά πρέπει να τó τρέξη περισσότερο. Συζητήσαμε και πολιτικά. Μου ζήτησε πολλές εξηγήσεις για τó κυπριακό, για τήν τρέχουσα άνώμαλη πολιτική ζωή τού κέντρου και τόν αντίτυπό τής εκεί κάτω στην Κύπρο. Μιά στιγμή μου δήλωσε πώς «αυτός μένει έξω από κόμματα, παρόλες τις πολιτικές του θέσεις, μόνο και μόνο για νάχη τó δικαίωμα και τήν εύκολία να κρίνη και να έλέγη». Ένω ό Γιωργος Θεοτοκάς, που τόν συνάντησα στο άποκορόφωμα τής πολιτικής άνωμαλίας, έδειχνε σαφέστατα τή θέση του — τελευταίως είδα και σχετικά άρθρα του. Συζητήσαμε άσφαλώς και για τó κυπριακό και τή στάση των έλλαδικών έναντι τού προβλήματος αυτού. Άπόρρησε μάλιστα πώς υπάρχουν Κύπριοι — με διαβεβαίωσε πώς Κύπριος τού έδωσε τήν πληροφορία — που να θέλουν ανεξάρτητο κράτος, ένωμένο διά κοινού άνωτάτου άρχοντος, τού βασιλιά, με τόν Έλλαδικό κορμό. Κι' όταν κουβεντιάσαμε λίγο και για τά λογοτεχνικά μου άνακοίνωσε πώς δουλεύει τώρα για να εκδώση όλο του τó θεάτρο σε τελική μορφή. Ευχαριστήθηκε (δπως είναι και φυσικό) άκούγοντας πώς διαβάζεται τó έργο του στην Κύπρο, πώς τελευταίως μεταδοθήκανε δυό μονόπρακτά του και τó «Δαιμόνιο» του από τó ΡΙΚ. Ένα μεσημεράκι τόν Παντελή

Μπίστη, (με συνδέει μαζί του στενή γνωριμία από τότε που δημοσιογραφούσε στην Κύπρο), τó βρήκα σκυμμένο πάνω στο δελτίο να τó κοιτάγη με προσοχή. Άνοδοι και πτώσεις κυβερνήσεων, διατάγες άπ' εδώ, έγγραφο άπ' εκεί, σωστή άναπουμπούλα κι' έπρεπε να κρατά ένα ίσοζύγιο, μήπως γίνουν βαρύτερες και κολάσιμες γκάφες. Ύστερα καθήσαμε λιγάκι στο προάλιο με τή δροσιά να τά πούμε, άποφεύγοντας κάθε πολιτικολογία. Τόν άκουσα πόσο περήφανα μιλούσε για τó γυίο του, που άποφοίτησε με άριστη έπίδοση από θεατρική σχολή του Λονδίνου στο κλάδο τής σκηνοθεσίας και τώρα μετεκπαιδεύταν στη τηλεόραση. Μιά στιγμή πήγε μέσα φέρνοντας μου ένα φωτοτυπημένο αντίγραφο του διπλώματος και μου έδειξε και τήν ύπογραφή τού Σέρ Λόρενς Όλιθιερ.

Στό γραφείο τού Τάσου Ψαρόπουλου, που αντίπροσωπεύει τόν έκδοτικό όικο Alvin Redman (τμήμα Έλλάδας), δυό φορές συζητήσαμε τά έκδοτικά προβλήματα τού τύπου μας στην παρουσία κι' άλλων ένδιαφερομένων έπιστημόνων και λογοτεχνών. Έκει μάθαινα τó πόσο σε άνυποληψία μας έχουσε στο έξωτερικό και πώς για να πιάσουν οι προτάσεις συνεργασίας στον έκδοτικό τομέα θάπρεπε να έμφανιστή ένας όικος ως άνήκων σε γνωστόν όικο τού έξωτερικού. Έκει πάλιν άκουσα τόν Ψαρόπουλο να παρατηρή (κι' έχει μεγάλο δικίο) πώς με τó ν' άποκαλούμε τούς Κύπριους, που γράφουμε στην κυπριακή ντοπολαλία ή διάλεκτο, ως «διαλεκτικοὺς ποιητές» προκαλοῦμεν επικίνδυνη σύγχυση και παρεξήγηση. Γιατί τó «διαλεκτικός» σήμερα έχει πιά όχι άπλως φιλοσοφική χροιά αλλά και πολιτική. Είχα προτείνει πώς θάπρεπε τότε να τούς ονομάζαμεν «ιδιωματικούς ποιητές τής Κύπρου», που άποδίδει τήν έννοια χωρίς τόν κίνδυνο τής παρεξήγησης.

Δ.

Πραγματοποίησα πολλές συναντήσεις προγραμματισμένες και τυχαίες, στο λίγο χρόνο που κάθησα στην Αθήνα. Με μερικούς ανθρώπους των γραμμάτων όμως είχα κάποιες οικείες συνομιλίες, θέσαμε πολλά θέματα, κι' έτσι μπόρεσα άργότερα να φτιάξω ένα είδος σύντομης συνέντευξης. Τό Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου είχε τήν καλωσύνη να φιλοξενήση τις συνεντεύξεις μου αυτές, που δημοσιεύω πιά κάτω, χρησιμοποιώντας κάποιους τίτλους:

Μιά συνάντηση με τó Γιώργο Σεφέρη στο σπίτι του

Με τó Γιώργο Σεφέρη είχαμε πολλές γνωριμίες χρόνια πολλά πριν κερδίση τó Νόμπελ. Έχτιμούσα πολύ τήν ποιήσή του, προπαντός των πρώτων του σταδίων. Τά «Κυπριακά» του, όπως άποκαλούν τά ποιήματα τής σλλογής του «...Κύπρον οδ με θέσπισεν...», που τά θεωρώ από τά καλύτερα και γνησιότερά του, προβάλλουν τήν Κύπρο σε πρώτο φιλολογικό επίπεδο, προπαντός τώρα που μεταφραστήκανε σε διάφορες γλώσσες. Έξ άλλου αυτά κατέχουν πιά ένα μεγάλο κομμάτι στην διεθνή έπιβράβευση. Γι' αυτό κι' όλας πρέπει σαν Κύπριοι να τού χρωστάμε εύγνωμοσύνη. Άλλά κι' ή παρουσία

του στα προεπανατακικά χρόνια το 1953 και 1954 ανάμεσα μας, κι' ιδιαίτερος ανάμεσα στη μαθητική νεολαία, υπήρξε μία ανάταση πνευματική κι' εθνική.

Στην 'Αθήνα ζει τώρα ο Σεφέρης στο ήσυχο σπίτι του στ' αριστερά (μπαίνοντας) του Σταδίου, σε ύψωμα—ανεβαίνεις κάμποσα σκαλιά για να βρής λίγη άπλα και την είσοδο. 'Απλό σπίτι με μία εσωτερική αύλη, δίτου ένας κήπος κλιμακωτός σα με δόμες, κρεμαστός, που στα διάφορά του έπιπεδα άνθίζουν πολύχρωμα λουλούδια. Μπροστά στον κλιμακωτό σαν κρεμαστό αυτό κήπο βρίσκεις ένα άπλωμα πεντακάθαρο και στη μία πλευρά μία σκάλα κάπως απότομη, που ανεβαίνει στα πάνω δωμάτια, με τέτοιο τρόπο τοποθετημένη που ν' άποτελή πραγματική διακόσμηση άρμονισμένη με το μικρό, κουκλίστικο αυτό σύνολο τής εσωτερικής αώλης.

Τότε που γνώρισα το Σεφέρη είχε μαύρα μαλλιά, μελαχρινό στοργυλό πρόσωπο, μάτια λαμπερά με διειδυτική ματιά με προσοχή άκουγε, σιγουριαζόταν για το νόημα του λόγου σου (φανερó και κρυφό νόημα) κι' άπαντούσε με προσοχή μετρώνας και τόν αριθμό άκόμα τών συλλαβών (άπό διπλωματική συνήθεια και άνάγκη;) 'Ισως). Στην ταρινή συνάντησή μας υπήρχαν όλα τά προηγóμενα βασικώς μονάχα πώς τα μαλλιά είχανε άσπρίσει και κάπως λιγώτερο μετρούσε τις λέξεις (κι' όχι τις συλλαβές) στην óμιλία του.

Πρέπει να óμολογήω πώς διάφορες διαδόσεις μου τόν είχανε παραστήσει κάπως άπληθίστο πιά. 'Η άγλη του Νόμπελ κι' όι φήμες μου σφίγγανε την καρδιά όταν πήγαινα στο σπίτι του. Μά άπ' την πρώτη κι' όλας στιγμής όλα τούτα διαλυθήκανε. 'Ο Σεφέρης ήταν όλοότιος ό παλιός, χωρίς οίηση, χωρίς 'Όλυμπο. 'Απλός, λιτός, ίσως άκόμα προσεχτικός, κάπως βραδύτερος στις κινήσεις.

Και χάρηκα πολύ κάποια óμολογία του:

—Κοιτάζω να διασώω τόν εαυτό μου. Τόν καλλιτέχνη πάντα σώζει ή ταπεινοφροσύνη, όχι ή ταπεινότητα, δηλαδή ή μετριοπάθεια. 'Εδω τούς πιο πολλούς τούς καταστρέφει ό έγωϊσμός, μόλις κατορθώσουν να φτάσουν κάπου.

Κι' έγω τά μετάφρασα όλ' αυτά σα διαρκή κι' αίματηρή προσπάθεια του Σεφέρη να κρατηθή σε ανθρώπινα μέτρα, να μñν ξεπεράσει το λιτό εαυτό του, να μείνη στη χρυσή μετριοπάθεια, όχι για άλλο λόγο, αλλά μόνο και μόνο για να διασώση τόν εαυτό του. Γιέ μώνε τούτο υπήρξε μία μεγαλειώδης óμολογία που δήλωνε ένα καθαρό μέταλλο ψυχής.

Είμαστε στο άπλό του γραφείο μετά από ένα γρήγορο βλέμμα που ρίξαμε στην εσωτερική αώλη (σε κάποιο περιοδικό κάποτε είδα μία φωτογραφία τής αώλης αυτής, αλλά νομίζω πώς ό χώρος αυτός έχει περισσότερη θερμότητα άπ' ότι έδειξε το μαύρο-άσπρο στο χαρτί του έντύπου). Μία άπλη βιβλιοθήκη σκεπάζει τόν ένα τοίχο γεμάτη βιβλία, ως κάτω χαμηλά στο δάπεδο, έτσι που γυρίζοντας ό Σεφέρης, όταν κάθεται στο γραφείο, να μπορεί να πιάνη στα χέρια τόν δικό του βιβλία, στοιβαγμένα στα κατώτερα ράφια. Στους τοίχους γύρω ένας παλιός χάρτης τής Κύπρου, δυό τής Κρήτης κι' ένας άλλος λιγάκι μακρυά θαρρώ τών Κυκλαδίκων νησιών, και κάτι ζωγραφιές. Τίποτε άλλο παρά βοηθητικά

έπιπλα γραφείου, μικροστολίδια κι' έταζέρες χωρίς τίποτα τό ιδιαίτερο έκτός από βιβλία και περιοδικά. Τό κεφάλι του Σεφέρη τά κατακτά όλα γύρω και τά ύποτάζει.

Τι φυσικότερο ν' άρχισης από την πολιτική; 'Αλλά, με πολύ λίγες κουβέντες σαν άγγιγμα φτερού και με διάθεση άποφυγής από την κακοτοπία αυτή τής νεοελληνικής ζωής.

—Δέν άσχολούμαι πιά με την πολιτική, μου είπε σε μία στιγμή, σταθερά. Με πίνουνε τώρα ζητώντας μου να δουλέψω τις παλιές μου αντίγραφές. Και ξέρεις δέν βρίσκομαι στην ίδια διάθεση όπως τότε που τις έπιχειρούσα. Κι' έχει σημασία αυτό. 'Εσύ βρίσκεσαι στην καλύτερη ηλικία. Μά έγώ...

—Κάθε προηγóυμενη ηλικία και καλύτερη. Και κάθε ηλικία έχει τη δύναμη της, του άπάντησα.

Κι' ό λόγος μου πολύ γρήγορα περιστράφηκε γύρω από τό έργο του Σεφέρη και προπαντός γύρω από τόν αντίχτυπο που είχε σε ό εξωτερικό, ιδίως πώς τό δέχτηκε και τό δέχεται ή κριτική!

—Προτιμώ πάντα την κρίση τών 'Ελλήνων παρά τών ξένων, που κοιτάζουν τό έργο μου από τό Σείριο.

'Αν σχολιάσω την προτίμηση αυτή του Σεφέρη θά τονίσω πόση σημασία έχει στην όρθη εκτίμηση ενός έργου τό πώς τό δέχτηκε ό δικός σου κόσμος, ό έθνικός και φυλετικός. Πάντοτε πίσω από τά ποιητικά σύμβολα, πίσω προπαντός από τις λέξεις, ιδίως τις έλληνικές, ζή ένα μεγάλο ιστορικό παρελθόν, πολλή παράδο-η και θρύλος κι' όχι άπλές και γυμνές καθημερινές έννοιες. Ειδικώτερα τούτο έχει βαρύτητα για τό Σεφέρη που τόσο σπουδάζει τη λέξη, και δέν την τοποθετεί με γνώμονα μόνο τό αίσθημα και τη μουσική αλλά και τόν πολύ λογισμό.

Δέν ξέρω πώς ήρθε ή κουβέντα για τό Μίλλερ. Τελευταία είχε κυκλοφορήσει στην 'Αθήνα (έκδόσεις Γαλαξία) μία μετάφραση του βιβλίου ε'Ο κολοσσός του Μαρουσιού». Στα ήσυχα μεσημέρια μου τό διάβασα και φυσικό ήταν να προσέξω ξεχωριστά τά όσα γράφει ό άμερικάνος αυτός για τό Σεφέρη και την ποίησή του.

—'Ο Μίλλερ κοιτάζε την άρχαία 'Ελλάδα ξεκινώντας από τη γνωριμία του με τη σύγχρονη 'Ελλάδα και τό σύγχρονο 'Ελλάνα. Δέν ήξαιρε σχεδόν τίποτε για τούς άρχαίους και τις άρχαιότητές μας. Να σκεφτής πώς κατά την έπίσκεψή του στην 'Αργολίδα έθλεπε... έρυθροδέρμους. Οί περιγραφές του τής φύσης είναι έξαιρετικές. Στο έγγλέζικο κείμενο παίζει με λέξεις και φράσεις, γι' αυτό σ' έλκύει περισσότερο. 'Ο οίκος Μπέγκουϊν έχει έκδοση φτηνή με εώφυλλο όπου τό κεφάλι του Κατσόμπαλη.

Λέγοντάς μου για την έκδοση αυτή πέρασε στο διπλανό δωμάτιο και μου την έφερε. 'Ακριθώς όπλα από την είσοδο του δωματίου αυτού, άπ' όπου περνάς για να μπής στο γραφείο ή να βγής στην εσωτερική αώλη, είναι ένα έπιπλο όπου ξεχωρίζει ένα άσπρο πλινό άγγείο με τό χαρακτηριστικό πουλί τών κυπριακών. 'Ετσι όπως σηκώθηκα και κουβεντιάζαμε για τό Χένρι Μίλλερ και μερικά πρόσωπα του έργου του τό βλέμμα μου κορφώθηκε για λίγο στο άγγείο αυτό. 'Ο Σεφέρης τό πρόσεξε και μου λέει:

—Κυπριακό είναι. 'Αλλά φτιαγμένο στην 'Αμε-

ρική. Τό αγοράσα όταν ήμουν εκεί τελευταίως. Οί Έλληνες τής όμογένειας μέ είχαν ύποδεχθή πολύ συγκινητικά. Πίστευαν πώς άνοιξα δυό παράθυρα γιά νά δοῦνε οί ξένοι τή σύγχρονη Έλλάδα. Κάτι τέτοιο μου διαμνήσανε καί από τήν Αύστραλία. Αυτό πολύ μ' εύχαριστεί. Τό είπα καί στό λόγο μου πώς ή Έλλάδα τιμάται μέ τήν άπονομή του Νόμπελ. Καί τό πιστεύω.

Κι' εδῶ πού τά λέμε γιάτι νά μή μιλήσουμε καί γιά τήν Κύπρο; Ή Κύπρος σήμερα κατέχει τό επίκεντρο σκέψεων κι' αίσθημάτων του άπλου λαού. Οί διανοοῦμενοι κι' οί καλλιτέχνες, πού ζουν, θέλονται καί μή, κοντά στό αίσθημα του λαού, ξεχωρίζουν ένα κομμάτι του έαυτου των γιά τό νησί μας. Γιά τίς άλλες τάξεις, ίδίως τής Αθήνας, δέν έχω κανένα λόγο καλό νά πῶ. Αλλά οί Σεφέρης έζησε τήν Κύπρο κι' ύπόφερε γι' αὐτή, αλλά προπαντός τήν πήρε θέμα του γιά τό πολύ πρόσφατο έργο του.

—Αγαπῶ τήν Κύπρο καί τοὺς ανθρώπους τής. Διατηρῶ αφάνταστες αναμνήσεις από τό νησί σας. Πιστεύω πώς έσεις εκεί κάτω πολλά μπορείτε νά κάμετε καί θά κάμετε άρκει νά διατηρήσετε τήν ενότητά σας.

Καί συνεχίσαμε μέ πληροφορίες γιά πρόσωπα καί πράγματα καί γιά μερικά αντίτυπα του «Ήμερολογίου καταστράματος» πού είναι φωτοτυπίες χειρόγραφής του συλλογής διακοσμημένης από τόν ίδιο.

—Ήμουνα τότε στην Αίγυπτο, μου έξηγει. "Εδωσα τά χειρόγραφα στό τυπογραφείο. Ο έργάτης ήταν άράπης. Στίς διορθώσεις μου τά θαλάσσωσε συνεχῶς. "Ετσι προτίμησα νά τό εκδόσω μέ τοῦτο τόν τρόπο.

Τήν έκδοση αὐτή, τήν πολύ σπάνια, γιάτι μοιράστηκε μέ πολύ φειδῶ σέ λίγους φίλους, μου τήν έδειξε, ένῶ μου μιλοῦσε. Περιλαμβάνει ὠραία καί παράξενα σχέδια κι' ίσως αὐτά νά είναι ένδεικτικά ή βοηθητικά γιά τή μελέτη του έργου αὐτοῦ.

Οί συναντήσεις του τύπου αὐτοῦ, πού δέν έχουν τυπικότητα, επίφύλαξη καί προσοχή, δέ μπορούν νάχουν μία σειρά. Ή άξία τους βρίσκεται στην άσημαντη λεπτομέρεια, στό αίσθημα, στην βαρύτητα του ίδιου ζωντανου λόγου. Είναι ακόμα πτυχές πού δέ μπορείς ν' άποκαλύψεις γιάτι διατηροῦν τό «άπόρητο» καί τό «άπαρασίαστο», άλλες στό γραπτό λόγο φαίνονται γυμνές καί καθημερινές ένῶ στην ὅλη συνομιλία είχανε οργανική θέση. Γι' αὐτό ακριβῶς πῆρα ότι έχει περισσότερη αντικειμενικότητα καί μπορεί νά ενδιαφέρει περισσότερο κοινῶ, ένα πολύ μικρό καί από τήν πολλώρη συνάντηση, τελειώνοντας μέ τό επίγραμμα πού είχα γράψει τότε μέ τό άκουσμα τής βράθευσής του. Τό επίγραμμα δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Πνευματική Κύπρος».

Νίκη του στίχου
δόξα του πνεύματος
νίκη λαού
πατριδῶν του καύχημα.

(συνεχίζεται)

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Με λή Νικολαΐδη: Ή Κύπρος μας (Ή όμορφιά τής — ή Ζωή τής — ο άγώνας τής). Αθήναι, 1965.

Ο κ. Μ. Νικολαΐδης κατέχει από άθεράπευτο πάθος γιά τήν ιδιαίτερή του πατρίδα, τήν Κύπρο. Πάθος γιά τήν Όμορφιά, τήν Ίστορία καί τή Δευτεριά τής. Τό πάθος αὐτό φαίνεται σ' ὅλη του τήν δημοσιογραφική καί ἔθνηκή δραστηριότητα καί στό τελευταίο του βιβλίο, «Ή Κύπρος μας», όπου συγκέντρωσε κείμενά του γιά τήν Όμορφιά, τή Ζωή, τόν άγώνα καί γιά μορφές τής ιδιαίτερής του πατρίδας.

Τά κείμενά του διαπερνά ένα ρεύμα ένθουσιασμού καί ή προσήλωσή εκείνη του μύστη πρὸς τό αντικείμενο λατρείας του. Δέ θά δίσταζα νά πῶ πῶς ο σύνδεσμος του κ. Νικολαΐδη μέ τήν Κύπρο είναι μυστικισμός σ' ὅλη τή σημασία του ὅρου. Γι' αὐτό κι από τή γραφίδα του ξεπετάγεται θεομῶς ο λόγος γιά νά περιγράψει, νά ιστορήσει, νά ένθουσιάσει καί νά στήση μορφές.

Στό τελευταίο μέρος, «Ο άπελευθερωτικός άγώνας», περιλαμβάνονται ὄμιλίες του συγγραφέα, πού είπε στην Αθήνα μέ τήν εύκαιρία διάφορων ἔθνηκων ἐκδηλώσεων γιά τήν Κύπρο. Στό κεφάλαιο «Ή Ζωή τής Κύπρου» δίνει εικόνα τῶν ἔξη μεγάλων πόλεων τής Κύπρου καί εκθέτει περιληπτικά τήν πνευματική κίνηση. Στό δεύτερο μέρος, «Ή Όμορφιά τής Κύπρου», γράφει γιά τό ιερό του Απολλωνα, γιά τό δάσος τῶν Κέδρων, τόν Πενταδάχτυλο καί άλλα μέρη.

Στό πρώτο μέρος, πού είναι καί τό σπουδαιότερο του βιβλίου, σκιαγραφεί τήν προσωπικότητα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', πού στην ψυχή καί τά στίβαρά του χέρια, σωφρέτηκε ὅλη ή ιστορία, τό παρόν καί τό μέλλον του νησιού μας. Παρακολουθεϊ τόν Κύπριο Έθνάρχη από τήν παιδική του ήλικία μέχρι τήν συγκρότηση καί ὠρίμανσή του σέ πνευματική, ἔθνηκή καί πολιτική προσωπικότητα. Σάν πνευματικά καί ψυχικά γνωρίσματα τής προσωπικότητας του Μακαρίου Γ' ο κ. Νικολαΐδης καθορίζει τά ἔξής: Μεγάλη φιλομάθεια καί βαθύτερη έφεση γιά πλατύτερη καί ανώτερη μόρφωση. Πλατιά καί πολύπλευρη μελετηρότητα. Όξύτητα παρατηρήσεως καί φωτεινή κριτική αντίληψη. Βασικές ψυχικές ἀρετές: Ή έμφυτη καί αὐθόρητη καλωσύνη του, ήρεμία καί ψυχραιμία, ύπομονή καί καρτερία, θάρρος καί άφοσίωση στίς πνευματικές καί ήθνηκές άξίες, πίστη στόν άπελευθερωτικό άγώνα.

Γενικότερα θάχα νά παρατηρήσω πῶς από τό βιβλίο του κ. Νικολαΐδη άπουσιάζει ο πολὺς

λαός, ό εργάτης και ό αγρότης, με τή δική τους φυσιολογία και ψυχρόσυνθεση, τις αρετές και τὰ ελαττώματα. Γίνεται βέβαια αναφορά στην πίστη του λαού μας στον άγώνα και στην Ελλάδα, αλλά απουσιάζει ή εικόνα της καθημερινής ειρηνικής ζωής. Οι έξι πόλεις που περιγράφονται μέσα από τὸ βιβλίο εκπροσωπούν ένα μέρος τής κυπριακής ζωής και δὲ μπορούν να είναι αντιπροσωπευτικές τής άλλης ζωής του βουνοῦ και του κάμπου. Αὐτή ή ζωή, που πάει να νεωτερίσει και κρατιέται ταυτόχρονα σε μίαν πανάρχαια παράδοση, είναι ή άληθινή όψη τής Κύπρου, από εκεί πήγασε ό άγώνας και εκεί σώζεται ή αρετή και ή έλευθερία. Απουσιάζει δηλαδή από τὸ βιβλίο ή δύναμη που κράτησε τὸν ἀπελευθερωτικό άγώνα και συγκτηρεί τήν ιστορία και τή ζωή του νησιού και με τή θέλησή της διακαθορίζει τήν μελλοντική πορεία.

Ελπίζουμε πως σε δεύτερη έκδοση του βιβλίου ό συγγραφέας θα ολοκληρώσει τήν φυσιολογία τής Κύπρου, περιλαμβάνοντας στο έργο του πληρέστερα τή ζωή, τήν παράδοση και τὰ όνειρα του λαού μας.

Δ. Σιατόπουλου: Σημερινή Εύρώπη (Τρεις κόσμοι). [Ἄνθρωποι — Χώροι — Ἰδέες], Ἀθήναι, 1964.

Είναι τὸ δεύτερο βιβλίο του κ. Σιατόπουλου που παρουσιάζουμε από τις στήλες αυτές. Τὸ προηγούμενο ήταν ή «Συνομιλία με τὸν άνθρωπο», όπου είδαμε τήν αγάπη του συγγραφέα για τὸν Έλληνα και τὰ προβλήματά του. Ἐδώ ό κ. Σιατόπουλος μᾶς δίνει μια νέα διάσταση του πνεύματός του, τήν εὐρωπαϊκή και τήν ανθρώπινη στην εὐρύτερη σημασία τής λέξης. Ὁ συγγραφέας μᾶς δίνει τρεις κόσμους: Τήν Γιουγκοσλαβία, τήν Αὐστρία, τήν Ἰταλία. Δὲν δίνει σύντομες και πρόχειρες ἐντυπώσεις περιηγητοῦ. Θέλει να κάνει κάτι τὸ οὐσιαστικότερο: να συλλάβει τήν οὐσία του πνεύματος και τῶν ανθρώπων τής κάθε χώρας μέσα από τὸ παρελθόν και τὸ παρόν τους, μέσα από τις «ώρες» τους, για να χρησιμοποιήσω μια προσωπική λέξη του συγγραφέα.

Η ταξιδιωτική ἐντύπωση έχει συνήθως κάτι τὸ γρήγορο και τὸ ἐπιφανειακό. Ὁ κ. Σιατόπουλος όμως με δξὺ βλέμμα τέμνει τὸ παρόν και τὸ παρελθόν και μᾶς παρουσιάζει πᾶσα από τις φυσιολογικές τήν ψυχή, τήν πάλλουσα ζωή του τόπου, περασμένη και παρούσα. Τὸν παρακολουθοῦμε σ' ὅλο του τὸ ταξίδι και χαϊρόμαστε μαζί του τοὺς κάμπους, τὰ βουνά, τοὺς εἰρημικούς ανθρώπους, τὰ έργα παλιά και νέα, τή ζωή, που χυμώδης και ιδιότυπη στὸν κάθε τόπο συνεχίζει από εκατοντάδες χρόνια τήν πορεία της και ἀπεικονίζει τις μορφές της πάνω

στην ἕλη.

Κάτω από τὸν τίτλο κάθε κεφαλαίου και ένα απόσπασμα, μιὰ φράση από ένα συγγραφέα που συμπυκνώνει τήν ἔμπνευση και τήν οὐσία κάθε κεφαλαίου. Ὅλα αὐτὰ είναι χαρακτηριστικά των προθέσεων και του παλμού που κρατάει ζωντανή τήν αφήγηση του κ. Σιατόπουλου: «Μεγάλη και ὁμορφη, ὃ τραγουδιστή, ή ψυχή του ανθρώπου» (Σολωμός), «Ἡ ἀποστολή μας είναι να συλλάβουμε τὸ πνεῦμα, τήν ψυχή, τή φυσιολογία των πραγμάτων και των προσώπων» (Μπαλζάκ), «Στὸν ἄνθρωπο ιερὸς ἄς είναι ό άνθρωπος» (Παλαμᾶς).

Ὁ κ. Σιατόπουλος γράφει με αγάπη, ἀνθρωπιά και παραστατικότητα. Δὲν τὸν συγκρατεῖ καμμιὰ προκατάληψη. Δίνεται με αγάπη σ' αὐτὸ που βλέπει και τὸ χαίρεται: Χαίρεται τὸν ἄνθρωπο που μοχθεῖ και αγωνίζεται να πλάσει τήν τύχη και τήν ζωή του. Ὁ κ. Σιατόπουλος σ' ένα ἀνασηκτήριο στο Βέλγιο συλλαμβάνει τὸν «βαλκανικό ἄνθρωπο»:

«Νὰ ό Βαλκανικός ἄνθρωπος: ή ἀγαπή καρδιά. Στὰ μάτια του λάμπει ή ἀδελφότης. Κι όταν δὲ φορέει τὰ στενά σοβιεντικά του ρούχα έχει μιαν ἀνώτερη ἥθικη ἀντίληψη τής ἀποστολῆς του μέσα στο χώρο και τὸ χρόνο, μιὰ βαθύτερη αἴσθηση του ἀνθρωπισμοῦ και τής ἀλληλεγγύης. Είναι διαλεκτικός, έχει ένα θαυμάσιο θάρρος να συναντιέται με τις ιδέες και να κουβεντιάζει μαζί τους. Κι ὄχι μόνο να κουβεντιάζει ἀλλὰ και να τις ἐλέγχει και να τις δαμάζει και να τις προσαρμόζει στη δική του ιστορική ὥρα».

Οἱ τρεις χώρες, ἀπ' όπου ό κ. Σιατόπουλος μᾶς δίνει τις ἐντυπώσεις του, ἀνήκουν σε τρεις κόσμους. Ἡ Γιουγκοσλαβία είναι βαλκανική χώρα, δοσμένη σε μιαν ἐπανάσταση για να πλάσει τὸ νέο της πρόσωπο. Ἡ Αὐστρία τόπος όπου ή παράδοση βαθαίνει στην ψυχή και τή φυσιολογία τής χώρας και τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἰταλία, μητέρα πανάρχαιου πολιτισμοῦ, τυλίγει ὅλα στο μῦθο του παρελθόντος: «Διαβαίνοντας τὸ κατάφιλι τής σύγχρονης Ἰταλίας νοιώθετε συνεχῶς γύρω σας τήν ὑπαρξη μιᾶς ἀλήθειας. Ὅτι τὸ κάθε τι πάνω στο χώρο της έχει τυλιχτεί, μέσα από τή μυστηριώδη χημεία του καιροῦ, στα μαγνάδια ἐνός περιλαμπροῦ μῦθου, που προωθεῖται με τὸν πιο ἀριστοτεχνικό τρόπο ὡς τήν καρδιά σας. Πάνω στους χίλιους δυὸ μικροὺς και μεγάλους δρόμους της κυλάει ή βούληση ἐνός λαοῦ, που περηφανεύεται για τὸ παρελθόν του, αἰσιοδοξεῖ για τὸ μέλλον του και προ πάντων βιάζεται να σας διηγηθῇ μ' ένα φλογεροῖ ἀπέραντο τρόπο τήν αὐτοβιογραφία του».

Με τήν αγάπη και τή δύναμη του λόγου του

ό κ. Σιατόπουλος μᾶς ὀδηγεῖ, μᾶς συνεπαίρνει σ' ἓνα ταξίδι, ὅπου ξεχνώντας σῆνορα καὶ σωβνησιμούς, ἀνοίγουμε τὴν καρδιά μας, δεχόμαστε τὸν παλιὸ ἄλλον ἀνθρώπων καὶ ἀδελφώναστε μαζί τους. Αὐτὸ εἶναι ἡ οὐσία τῆς τέχνης καὶ ὁ βαθύτερος σκοπὸς τῆς ἀπὸ μιᾶν ἀποψη. Σ' αὐτὸ ὁ κ. Σιατόπουλος μποροῦ νὰ πῶ πὸς πετυχαίνει σχεδὸν ἀπόλυτα.

N. ΣΠΑΝΟΣ

Γιάννη Μαγκλή: «Ἀνθρώπινο πάθος», Ἀθήνα.

Ὁ Γιάννης Μαγκλῆς πρωτοπαρουσιάστηκε στὸν κόσμο τῶν γραμμάτων σὲ μιὰ κρίσιμη περίοδο. Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος μὲ ὄλες του τίς ἐπιπτώσεις μὲν εἶχε τελειώσει καὶ μαζί του παρέσυρε ὅ,τι ὡς τότε εἶχε καθιερωθῆ καὶ ἀξιολογηθῆ. Ἡ χρυσὴ ἐποχὴ τῆς Νεοελληνικῆς πεζογραφίας, πού ἤκμασε στὸ διάστημα τοῦ μεσοπολέμου, παρῆλθεν ἀνεπιστρέπτι· καὶ ἦταν φυσικό. Ὅλη ἐκείνη ἡ παραγωγὴ ἦταν μιὰ κρानγὴ καὶ στηριζόταν στὴν ἐμπειρία τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Ἀπὸ τὴν κοσμογονία τοῦ 1940—1944 δὲν βγῆκε κανένα ἠθικὸ συμπέρασμα, καμμιά ἠθικὴ συνεισφορά. Ὁ ἄνθρωπος, βαθειὰ ἀπορημένος γιὰ ὅ,τι συνέβη, τσακισμένος ἠθικά, ἀηδιασμένος, ἀντιμετώπισε τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον ἀρνητικὰ καὶ χωρὶς ἴχνος ἰδεαλισμοῦ. Κι ἔτσι θέλησε νὰ τὸν ξεχάσῃ, ν' ἀφήσῃ πίσω του ὅ,τι εἶχε σχέση μ' αὐτὸ πὸν πέρασε. Δὲν ἔνοιωθε ἀκόμη ὄριμος νὰ κάνῃ τὴν ἐμπειρία του τέχνη, νὰ τὴν περιγράψῃ, νὰ τὴν ἀναπαραστήσῃ. Ἔτσι, ἐνῶ ἀκόμη στὸν ὄριζοντα τὸ ἄστρο τοῦ Μυριβήλη καὶ τοῦ Βενέζη ἔλαμπε καὶ καθοδηγοῦσε τὴ νέα λογοτεχνικὴ γενιά, ἔστω καὶ κάπως ὑποτονικά, κ' ὁ Καζαντζάκης πάνω ἀπὸ ἐποχὲς κ' ἐφήμερες καταστάσεις καθιερώνοταν σὰν κλασσικός, ἐμφανίζεται ὁ Γιάννης Μαγκλῆς μὲ τοὺς «Βαρβάρους» καὶ τοὺς «Κολασμένους τῆς θάλασσας» νὰ καλύψῃ ἓνα κενό. Προσπάθησε νὰ ξεπεράσῃ τὸ ἄγχος μᾶς ἐποχῆς μιλώντας γιὰ τὰ εἰρηνικὰ ἔργα τῶν ἐργατῶν τῆς θάλασσας, γιὰ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν νησιῶν, τοὺς σφουγγαράδες. Σὰν πρότυπο του ἔχει τὸν Καζαντζάκη καὶ φέρεται σὰν μαθητῆς του, ὅπως λέει ὁ μὸς κ' ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης «χωρὶς νὰ πάψουμε νὰ αἰσθανόμαστε δέος μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο τῆς συγγραφικῆς προσωπικότητος τοῦ Καζαντζάκη, αἰσθανόμαστε βαθύτερα καὶ ψυχικώτερα τὸν ἄμεσο, ἀλλὰ τρυφεροὸ καὶ ρωμαλέο ἀφηγηματικὸ λόγο τοῦ Μαγκλῆ».

Μὲ μιὰ θαυμαστὴ δεξιοτεχνία περιγράφει

τὴν ζωὴ τῶν σφουγγαράδων καὶ γενικὰ τῶν ἀνθρώπων, πού μοχθοῦν στὴν πάλη τους μὲ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο, καὶ ταυτόχρονα μένει ἓνας βαθύτατα ρεαλιστῆς κ' ἐπιδέξιος ἀνατόμος τῆς ψυχῆς μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ νὰ ἐκφράσῃ μὲ ἀπλά καὶ κατανοητὰ μέσα τὸ ἀνθρώπινο πάθος. Ἔτσι οἱ σφουγγαράδες του παραμένουν μέσον, γιὰτὶ ὁ κύριος σκοπὸς του εἶναι ἡ διείσδυσι στὴν ἀτέρμονα καὶ γεμάτη ἀδυναμίες ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου μὲ τὸ κοχλάζον πάθος καὶ τὰ περιπλεγμένα συναίσθηματα.

Τὸ νέο του βιβλίον τὸ «Ἀνθρώπινο πάθος» ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ συγγραφέα. Μὲ φόντο τὴν φύσι καὶ πρωταγωνιστὴ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰδικώτερα τὸ ἀνθρώπινο πάθος περιγράφει ὁ Μαγκλῆς τὴν τραγωδίαν τῆς ψυχῆς μὲ τὰ αἰώνια καὶ ἄλυτα προβλήματα τῆς. Εἶναι ἓνα μεγάλο βιβλίον πὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 διηγήματα. Οἱ ἠρώες του, ἦρωες τῆς ζωῆς καὶ τῆς θάλασσας, μὲ γερούς ἀρμούς καὶ καταβολές, ἀπέβαλαν κάθε ἀνθρωπιστικὸ συναίσθημα καὶ γίνονται ἔρμαια τοῦ πάθους. Διὸ ἀπ' αὐτοὺς πὸν μᾶς τοὺς παρουσιάζει σὲ τρία κατὰ σειράν αὐτοτελῆ διηγήματα «Ὁ γάμος», «ὁ πόθος», «τὸ τέλος», ζοῦν σ' ἓνα κόσμον δικὸν τους μὲ μιὰ ἠθικὴ πὸν τὴν ἐπλάσαν οἱ ἴδιοι καὶ στηρίζεται στὴν σωματικὴ δύναμιν τὴν ὑπερεκχειλίζουσα, πὸν ξεπερνάει τὰ στενά ὄρια. Αὐτοὶ οἱ ἀήττητοι τῆς θάλασσας πέφτουν ἄδοξα τὴν στιγμή τοῦ ὕπνου, θύματα ἐνὸς ἄλλου πάθους, τῆς ἐκδικήσεως. Στὸ «χαμένο κορμί», ἓνα του διήγημα παρμένο ἀπ' τὴν ἰταλικὴν κατοχὴ τῆς Δωδεκανήσου, βρίσκουμε διάχυτα ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ συναίσθηματα, φόβον, μίσος, σκληρότητα καὶ ἐκδίκησι. Κανένας οἰκτος στίς καρδιές αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, κανένα συμπαθητικὸν συναίσθημα, ὅλα σδῆνουν καὶ ὑποχωροῦν καὶ μένει κυρίαρχον καὶ πρωταρχικὸν τὸ ἀνθρώπινο πάθος. Στὸν «Καπετὰν Σκαρμὸ» ἐπικρατεῖ τὸ ἠθογραφικὸν στοιχεῖον, ἐνῶ στὴν ἱστορίαν τοῦ Λεβὸν καὶ τοῦ Κυριάκου ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ πάθη του. Καὶ ὁμῶς ὁ Μαγκλῆς εἶναι ἀνθρωπιστῆς. Τὸ γράφισμά του εἶναι ἀπλό καὶ κατανοητό, τὸ ὕφος του ἀδρό καὶ προσωπικόν, χρησιμοποιεῖ τὰ βασικὰ παραδοσιακά στοιχεῖα γιὰ νὰ ἐκφραστῆ καὶ μᾶς πείθει χωρὶς νὰ προβάλλῃ ἐρωτήματα.

Τὸ «Ἀνθρώπινο πάθος» εἶναι ἓνα ἀξιόλογον βιβλίον.

Ἀντώνη Σαμαράκη: «Ἀρνούμαι».

Οἱ ἠρώες του εἶναι γέννημα—θρέμμα τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ πολέμου. Πίστεψαν στὸν ἰδεολογικὸν μῆκος ἐποχῆς καὶ ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἰδεῶν τους. Ὅταν ἦλθε ἡ ἀπο-

γοήτευσι, τούς βρήκε άπροετοίμαστους και ψυχικά άνέτοιμους. Έπαναστάτησαν, μα δέν είχαν ψυχικό άπόθεμα, ή ψυχική τους σύσταση ήταν άρνησι κι έτσι έκλυθαν κάτω άπ' τó βάρος των γεγονότων και συνθλίβησαν. 'Ο Σαμαράκης πρωτοεμφανίστηκε στην λογοτεχνία με τó βιβλίο του «Ζητείται έλπίς», πού είναι μια έκκλησι, ένα S.O.S. τού άνθρώπου πρós τόν άνθρωπο.

'Ο άνθρωπος τού Σαμαράκη είναι δεμένοσ με τά ανθρώπινα και τά φθαρτά. Βρίσκει τήν εύτυχία του στο άμεσο περιβάλλον του, μα μικρή χαρά, μα μηδαμινή δικαίωσι τόν κάνει εύτυχισμένο. Έρχεται όμως άντιμέτωπος με τήν μοίρα, πού βρίσκεται πάντα έξω άπ' αυτόν, άπέναντί του και τού στερεί έστω κι αυτή τήν μικρή και πιποτένια χαρά. άφίνοντας στην θέσι της τó κενό, τó χάος, τήν έλλειψι έλπίδας. 'Ο άνθρωπος τού Σαμαράκη είναι περιτοπισμένος άπό πτώματα πού σκόρπισαν γύρω του οι άλλοι άνθρωποι. 'Ο χειρότερος έχθρός τού άνθρώπου είναι ó άνθρωπος όχι τó ίδιο του τó πάθος, αλλά ó ισχυρός τής ήμέρας, κάθε ισχυρός τής ήμέρας. Στο «Άρνούμαι» εγκυαλείπει τά καθιερωμένα μέσα και μιλάει με σύμβολα, με αριθμούς και με σχήματα. Στην «'Οδó Ταχυδρομείου», τó πρώτο κατά σειρά διήγημά του άπ' τó βιβλίο «Άρνούμαι», παίζεται ένα δράμα. Και έδω πρωταγωνιστεί ó πόλεμος, πού κυριαρχεί και επικρατεί, γιατί δέν έρχεται άντιμέτωπος με μια ρωμαλέα διάθεσι πρós ένα άνθρωπο άγωνιστή, αλλά στον νικημένο τής ζωής, στον άνθρωπο πού πλάστηκε άπ' τόν πόλεμο, σ' αυτόν πού ήλιπσε στην ειρήνη, πού άποδείχτηκε όμως χειρότερη άπ' τόν πόλεμο. 'Ο άνθρωπος όμως δέν τόν δέχεται τόν πόλεμο, δέν τόν ναούθει, τόν άπωθει. Έξαναγκάζεται να πολεμήσι διότι τού μίλησαν για τήν αύριανή μέρα τού πολέμου, για τήν δικαίωσι πού θα φέρη ή ειρήνη. 'Ο πόλεμος όμως τελειώνεται κι ó άνθρωπος άπροετοίμαστος ζητά άπελπισμένα άπ' όλους, δικούς και ξένους, συμπολεμιστές και αντίπαλους, να τού δώσουν τήν δικαίωσι τού πολέμου. 'Η δικαίωσι όμως δέν έρχεται. Μια σφαιρα έρχεται να δώση τέλος στο δράμα του και στον ιδεαλισμό του. Ήταν ή απάντησι στο ερώτημά του.

Όπως δέν δικαίώνει ó πόλεμος δέν δικαίώνει και ή ζωή. Αμείλικτη, άτεγκτη, μοναδικά σκληρή, άφίνει στον άνθρωπο μια μικρή γεύσι και τήν άισθησι τής ήττας. Στο «Γραφείο ιδεών» έχουμε τόν άνθρωπο πού γυρεύει να πεθάνη πρωτότυπα. Τοτερα άπό μια ζωή πρωτότυπη, γιομάτη πολέμους, σφαγές, θλίψεις, ένας θάνατος κοινός χωρίς καμιά πρωτοτυπία δέν τόν ίκανοποιεί. Ήθελε να είναι και στο θάνατό

του συνεπής πρós τó πνεύμα τής εποχής του. «Στήν έφεύρεση» πρωταγωνιστεί ó άνθρωπος και όχι ή μοίρα του. Έδω ó έφευρέτης προτιμάει να καταστρέψη τó έργο μας óλας της ζωής, μα άθώα έφεύρεσι πώς να θράζουν τ' αινά σέ 30'', πρós να τροφοδοτήση τόν άδηφάγο πόλεμο, πού καρδοζει κάθε άθώα έφεύρεσι να τήν μετατρέψη σε φοβερό όπλο πού ν' άρπάξη άνθρώπινες ζωές και να κυρραλιάση άνθρώπινα ιδανικά.

Κι ύστερα ó άνθρωπος, ήθικά και σωματικά έρείπει, βρίσκει μια μόνη λύσι, τήν αυτοκτονία. Στο διήγημα «Άρνούμαι» έρνεϊται να κινείται σ' ένα ψεύδος και να βλέπη να έπωάζεται ένας άλλος πόλεμος μεγαλύτερος και καταστρεπτικώτερος. Άρνεϊται, άρνεϊται τήν ζωή. Ένα τυχαίο περιστατικό τόν αλλάζει. Βρίσκει πώς μπορεί ακόμη να παλαίψη, πώς δέν πρέπει να υποκύψη. 'Όσο υπάρχουν άνθρωποι θ' άρνούνται να υποκύβουν, θα προχωρουν, έστω κι αν στον ορίζοντα διαφαίνεται ή άπειλή ενός καινούργιου πολέμου. 'Η αισιοδοξία όμως δέν είναι στο κλίμα του, γι' αυτό τó διήγημα «Άρνούμαι» δέν πείθει ολοκληρωτικά. Κι έδω βρίσκεται ή άρνητική προσφορά τού Σαμαράκη. Πεσσιμιστής ó ίδιος δέν άφίνει περιθώρια για μια θέσι. Στο έργο του επικρατεί ή άρνησι και θέτει συνεχώς προβλήματα χωρίς τή λύσι τους.

'Ο Σαμαράκης εκφράζεται με σύγχρονα μέσα, έχει ύφος πρωτότυπο, προσωπικό και με φράσι μικρή, μεστή άπό νόημα δίνει τó πνεύμα τού καιρού μας και τήν άγωνία τής εποχής μας.

Μένη Κουμανταρέα: «Τά Μηχανάκια».

'Εδω τó κλίμα αλλάζει. 'Ο Μένης Κουμανταρέας κάνει τó ντεμπούτο του στην νεοελληνική λογοτεχνία με «Τά Μηχανάκια». Μέσα στα πέντε διήγηματα, πού άποτελούν τó βιβλίο του, ó συγγραφέας κλείνει τις άνησυχίες μας εύαίσθητης ιδιοσυγκρασίας. Με στυλ γραψίματος κάπως ξεπερασμένο εκφράζεται με μέσα πολύπλοκα. Χειρίζεται επιδέξια τήν γλώσσα αλλά δέν καταφέρνει να νικήσι κάποιο βερμπαλισμό! 'Η φράση του πλαταίνει και πασίζει να δώση περιεχόμενον και ούσια με τήν βοήθεια μιας πλούσις σε εκφραστικά μέσα περιγραφής πού πολλές φορές άστοχεί. 'Η φράσις του έχει κάτι τó τετριμμένο, φράσεις όπως «τά σουτάκια στο δαμάτιό του λαχάνισαν με τις γλώσσες τους πεταγμένες έξω» θυμίζουν λίγο μαθητική έκθεσι.

Στο περιεχόμενο υπάρχει μια άνησυχία πού πλανάται, μα άγωνία κι ένα ήγχος πού δίνεται άπ' τόν συγγραφέα, αλλά δέν πείθει. Έδω

πρωταγωνιστεί ο ξφρηβος, ένας ξφρηβος πληγωμένος με πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Κατά κανόνα παιδιά καλής οικογένειας που δεν βρίσκουν περιεχόμενο στην ζωή τους και περιφέρονται άσκοπα τὸ θλιβερό τους σαρκίον είναι οί ἤρωες τοῦ Κουμανταρέα. Μὲ βάσι τὴν ψυχανάλυσι καὶ μὲ σχολὸ νὰ ἔλθουν στὴν ἐπιφάνεια παλιές καταπιεσμένες ἐπιθυμίες καὶ σκέψεις ἔχουν γραφῆ ἄπειρα βιβλία κατὰ τὸν τελευταῖο καιρὸ. Τὸ θέμα ὅμως ἐξαντλήθηκε καὶ ξεπεράστηκε. Ὁ ὠργισμένος νέος πὸν δὲν ἱκανοποιήθηκε ἀπ' τὴν ἀνατροπὴ πὸν τοῦ ἔδωσαν οἱ συντηρητικοὶ χωρὶς προβλήματα γονεῖς του, θέμα ἀγαπητὸ στὴν περασμένη γενιά, ἔχει περάσει τώρα στὸ περιθώριον. Ἡ ἐποχὴ μας ἔχει ἄλλες ἀξιώσεις. Ξεφεύγει ἀπ' τὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον καὶ τὴν κλειστὴ πόρτα καὶ ἐκτείνεται στὴν πανθρόπινη οἰκογένεια.

Τὸ πρῶτο διήγημα «Τὰ Μηχανάκια» φέρει τὸ χαρακτῆρα ὅλου τοῦ βιβλίου. Ἐνας ξφρηβος, πὸν ἄλλωστε δὲν ἄξιζε καὶ πολλὰ πράγματα, μὲ τίς πολλὲς ἀξιώσεις καὶ τὴν λίγη κατανόησι, περιφέρεται ἄσκοπα μεταξὺ οἰκογένειας καὶ κοινωνίας μ' εὐκρὴ τὴν κατάκρισι, μὲ μειωμένη τὴν ἀγωνιστικὴ διάθεσι. Στὸ διήγημα «Τὸ Λουτρό» τὰ πράγματα πάνε νὰ πάρουνε δραματικὸ χαρακτῆρα. Ἐδῶ ὁ νέος βγήκε ἀπ' τὴν οἰκογένεια πὸν τοῦ τὰ πρόσφερε ὅλα καὶ πὸν ἄμβλυνη τὴν ἱκανότητα προσαρμογῆς του στὴ ζωὴ. Ἐχει πάει στρατιωτικὴ καὶ ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ δείχνεται ἀνώριμος. Ἀποτυγχάνει βασιικά. Μέσα του παλεύει ἡ πίκρα μὲ τὴν ἀπογοήτευσι, τὸ μῦθος μὲ τὴν στοργή. Δὲν ξέρεει τί πρέπει νὰ δώσῃ σ' αὐτοὺς πὸν τὸν καταστήσανε ἀνίκανο ν' ἀντιμετωπίσῃ καταστάσεις. Καὶ ἡ ἔκβασι τοῦ διηγήματος εἶναι θλιβερὴ καὶ ἀτυχῆς. «Στὴν ἐπαρχία Λοκρίδος» ὑπάρχει μὴ μεγαλύτερη ἀλήθεια στὴν περιγραφὴ. Περιγράφει καταστάσεις ὑπαρκτές, συνθήκες πὸν ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ πρὸς στιγμὴν δίνει τὴν ἐλπίδα μῆς πλατύτερης ἀντιμετωπίσεως τῶν πραγμάτων. Μὰ στὴν ἐξέλιξί του πάλι περιορίζεται. Ἀπ' τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα πᾶμε στὸ οἰκογενειακὸ. Πάλι ἡ κλειστὴ πόρτα, ἡ στοργικὴ οἰκογένεια πὸν διαθέτει τὰ πάντα ἐκτὸς ἀπὸ κατανόησι, ὁ ξφρηβος μὲ τὰ προβλήματα του πὸν ξεφεύγουν ἀπ' τὸ πνευματικὸ πλαίσιο καὶ ἐντοπίζονται σ' ἕνα ἀνικανοποίητο σεξουαλικὸ ἔνστικτο, σὲ μὴ ἐρωτικὴ δίψα, πὸν δὲν βρίσκει τὴν κατανόησι ἀπ' τὸν συντηρητικὸν πατέρα, πὸν δὲν συγχωρεῖ τὴν ἐρωτικὴν δραστηριότητα τοῦ παιδιοῦ του. Ἔτσι τὸ διήγημα ἀποκτὰ πλαίσια, περιορίζεται σ' ἕνα δράμα καθαρὰ ἰδιωτικὸ. Τὸ διήγημα «παραμῦθι» δὲν εἶναι παρὰ ἕνα παραμῦθι χωρὶς ἀξιώσεις.

Ὅλο τὸ βιβλίο στέκει σὰν μὴ πρώτη προσ-

πάθεια, σὰν μὴ ἐργασία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἕνα λογοτεχνικὸ μῆνυμα.

ΜΑΙΡΗ Π. ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

«ΕΝΑΙΣΘΗΤΙΚΑ» ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἀγαπητὴ Κύριε Χρυσάνθη,

Ἀναλογίζομαι τὰ ποιήματά σας ἐκεῖνα πὸν προσωπικὰ τὰ χαρακτῆριζετε μεταγραφῆς μουσικῆς ἢ ζωγραφικῆς στὴν ποίησι. Τέτια ποιήματα παρουσιάζονταν, ὅσο ξέρω, σπανιότατα ὡς τώρα, ἐνῶ σὲ σὰς ἔχουν πιά ἀποτελέσει εἰδικὴ κατηγορία. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ ὀνομαστοῦν εἰδικότερα. Στὸ νοῦ μου ἔρχεται ἡ ἔννοια τῆς *Einfühlung* (βλ. Παπανούτσου, «Αἰσθητικὴ»), τῆς «ἐνσυναίσθησις», ὅπως μεταφράζεται, ἢ μᾶλλον τῆς «ἐναίσθησις» (κατὰ τὸ «ἐν ὀραση», «ἐμ βίωση» κ.τ.δ.), ὅπως θὰ ἦταν ὀρθότερο κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ μεταφραστῆ — ἂν δὲ θὰ ἱκανοποιούσε ἡ ἀπλούστερη ἀπόδοσι μὲ τὸν ὄρο «ἐμβίωσις». Λοιπὸν, τὰ ποιήματά τῆς εἰδικῆς αὐτῆς κατηγορίας θὰ δικαιούταν, νομίζω, νὰ ὀνομαστοῦν «ἐναισθητικά». Ἀνάμεσα στὸ ἔργο τέχνης καὶ στὸν φυσικὸ ἀσθητικὸ δέκτη του παρεμβάλλεται ἕνας καλλιτέχνης αἰσθητικὸς δέκτης πὸν μορφοποιεῖ κατὰ τὴ δικὴ του ἐμβίωσι τὴν αἰσθητικὴ ἐμβίωσι τοῦ φυσικοῦ δέκτη.

Μὲ φιλικὸς χαίρετισμούς

Ε. Ν. ΠΛΑΤΗΣ

Ἀθῆνα 29.9.65

ΤΟ ΕΠΙΘΕΤΟ «ΕΡΥΚΙΝΗ»

Ἀγαπητὴ σύνταξι,

Στὸ ποίημα τοῦ Ronsard, πὸν μετέφρασε στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Πνευματικῆς Κύπρου» ὁ κ. Κύπρος Χρυσάνθης, ὑπάρχει κοντὰ στὰ δυὸ ἄλλα ἐπίθετα τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὸ *Erycine*, πὸν δὲν περιελήφθη στὴ μετάφρασι.

Πολὸ πιθανὸν ἡ προσπάθεια νὰ διατηρηθῆ ἡ ἀσθητῆ φόρμα τοῦ ποιήματος μὲ τίς ὀμοιοκαταληξίες κλπ. νὰ στάθηκε ἡ αἰτία τῆς ἐξοθέλισης. Οὐδεὶς ψόγος.

Ἐπιθυμίζω πὸς τὸ ὄνομα Ἐρυκίνη προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἐρυκα, πόλη τῆς Σικελίας, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀφροδίτης στὸν ὁποῖο ἦταν ἀφιερωμένες χίλιες τόσες ἑταῖρες τὸν καιρὸ τοῦ Πολυβίου.

Μὲ ἐκτίμησι,

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΓΕΝΙΚΑ

—Στις 2 Ὀκτωβρίου ἀνοῖξε στὴ Λευκωσία ἐκθεσι σύγχρονων Σύρων ζωγράφων. Τὸ ἀνοιγμα ἔκαμεν ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας δρ Κ. Σπυριδάκις.

—Στὴν «Πνευματικὴ Στέγη» (Λευκωσία) πραγματοποιήθηκε στις 11 Ὀκτ. συζήτησι μὲ θέμα «Ραδιόφωνια κατὰ Παιδεία».

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Μετ. ΠΑΥΛΟΣ ΞΙΟΥΤΑΣ

Γυμνασιάρχης

Παγκυπρίου Γυμνασίου Θηλέων Κύκκου.

Ἔκδοση περιοδικοῦ
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ»

1965

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΙΣΜΗΝΗ

ΧΟΡΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

ΚΡΕΩΝ

ΦΥΛΑΞ

ΑΙΜΩΝ

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

ΒΩΒΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

2 Δορυφόροι και άλλοι ακόλουθοι του Κρέοντα

1 Παιδι οδηγός του Τειρεσία

2 Θεραπεινίδες της Εύρυδικής.

- Ἄντιγόνη : Συντρόφισσα στὶς συμφορὰς
Ἰσμήνη ἀδελφοπούλα,
ἀπὸ τὰ Οἰδιπόδεια κακὰ
ξέρεις ἐσὺ κανένα,
ποῦ ὁ Δίας νὰ μὴ τῶδωσε
σὲ μᾶς τίς δυὸ ποῦ ζοῦμε;
Γιατὶ δὲν εἶναι τίποτε,
ποῦ νὰ σὲ κάνη νὰ πονᾶς,
γιατὶ δὲν εἶναι συμφορὰ,
ντροπὴ καὶ καταφρόνηση,
ποῦ δὲν τὴν δοκιμάσαμε
ἐσὺ κι' ἐγώ, ἀδελφοπούλα.
Καὶ τώρα τ' εἶν' τὸ κήρυγμα,
ποῦ λέν πῶς διαλάλησε
σ' ὀλόκληρη τὴν πόλη,
πρὶν λίγο ὁ στρατηγός;
Τᾶκουσες; Ξέρεις; Ἡ κακὰ,
ποῦ μελετοῦν οἱ ἐχθροὶ μας
γιά τοὺς ἀγαπημένους μας,
δὲν φτάσανε στ' ἀφτιά σου;
- Ἰσμήνη : Ἐμένανε, τοῦλάχιστον, οὔτε γλυκὺς
οὔτε πικρὸς γιά τοὺς ἀγαπημένους
λόγος μὲ βρῆκε, ἀπ' τὸν καιρό,
ποῦ χάσαμε κ' οἱ δυὸ μας
ἀδέρφια δυὸ σὲ μέρα μιά,
π' ἀλληλοσκοτωθῆκαν.
Καὶ τώρα ποῦφυγε μακριὰ
ὁ Ἀργίτικος στρατός,
τὴ νύχτα τούτη δὰ
δὲν ξέρω τίποτ' ἄλλο,
ποῦ νὰ μὲ κάνη νὰ χαρῶ
εἶτε καὶ νὰ λυπᾶμαι.
- Ἄντιγόνη : Τῶξερα. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριθῶς
σ' ἔβγαλα ἔξω ἀπ' τὴν αὐλή,
γιά νὰ τ' ἀκούσης μόνη.
- Ἰσμήνη : Τί τρέχει; Δείχνεις καθαρὰ
λόγο βαρὺ πῶς θεὸς νὰ πῆς
- Ἄντιγόνη : Ἀπὸ τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια μας
δὲν τίμησεν ὁ Κρέοντας
τὸν ἕνα μὲ ταφὴ
καὶ ἄταφον ἀτίμασε τὸν ἄλλο;
Τὸν Ἐτεοκλῆ, καθὼς λαοῦν,
δίκαια κι' ὡς ἡ συνήθεια
προστάζει, τὸν ἔκρυψε στὴ γῆς
ἔτσι ποῦ νᾶναι στοὺς νεκροὺς
τοῦ Κάτω Κόσμου τιμημένος
μὰ γιά τοῦ Πολυνείκη
τὸ κακοθάνατο καὶ ἄψυχο κορμὶ
σ' ὄλους, λέν, ἀπαγόρευσε

- νά θάψουν καὶ νά κλάψουν
 μὰ ἔτσι νὰν τ' ἀφήσουνε,
 χωρὶς ταφή καὶ δάκρυ
 γλυκὺ στὰ ὄρνια θησαυρό,
 ποὺ ἀπὸ ψηλά κοιτᾶνε
 γιὰ νάβρουνε τροφή.
- 30
- Τέτοια ὁ καλὸς μας Κρέοντας,
 γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα
 γιὰ μένα, ναί, ἐκήρυξε
 κι' ἔρχεται τώρα ἐδῶ,
 γιὰ νά τὰ πῆ ὀρθά κοφτὰ
 σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν τὰ ξέρουν.
 Κι' ἀπὸ τὸ πῆρε ὁ Κρέοντας
 καὶ φοβερίζει ὅποιον
- 35
- κάτι ἀπὸ τοῦτα κάνη,
 πῶς μὲ τίς πέτρες ὁ λαὸς
 εὐτύς θὰ τὸν σκοτώσῃ.
 Αὐτὰ εἶναι τὰ νέα μου γιὰ σέ
 καὶ γρήγορα θὰ δείξης,
 ἂν εἶσαι φύτρα εὐγενικιά,
 ἢ ἂν εἶσαι τιποτένια
 κόρη λαμπρῶν γονιῶν.
- Ἰσμήνη : Ἄν εἶν' ἔτσι τὰ πράματα,
 πῶς θὰ μπορούσα ἐγώ,
 ὅ,τι κι' ἂν κάνω; δύστυχη,
 κάπως νά βοηθήσω;
- 40
- Ἀντιγόνη : Κοίτα μὲ ἴμε νά μοιραστῆς
 τὸν κίνδυνο καὶ τὴ δουλειά.
- Ἰσμήνη : Ποιὸ κίνδυνο; Τί μελετᾶς;
 Ἀντιγόνη : Κι' ἐσύ, μαζὺ μὲ τοῦτο δῶ
 τὸ χέρι, τὸν νεκρὸ
 ἀπὸ τὴν ἀτιμία ν' ἀλαφρώσῃς.
- Ἰσμήνη : Στ' ἀλήθεια σκέφτεσαι λοιπὸν
 ἐτούτῳ νά θάψῃς,
 τώρα π' ἀπαγορεύτηκε
 σ' ὀλόκληρη τὴν πόλη;
- Ἀντιγόνη : Ναί! Τὸν δικό μου ἀδερφὸ
 καὶ τὸν δικό σου, ἔστω
 κι' ἂν σὺ δὲν τονε θές,
 ἐγὼ δὲν θὰ προδώσω.
- 45
- Ἰσμήνη : Δόλια! Κι' ἐνῶ ὁ Κρέοντας
 ἀντίθετα προστάζει;
- Ἀντιγόνη : Καθόλου αὐτὸς δὲν ἔμπορεῖ
 ἀπ' τοὺς δικούς νά μὲ χωρίσῃ.
- Ἰσμήνη : Ἀλοίμονο! Σκέψου ἀδερφή
 πῶς χάθηκε ὁ πατέρας μας
 κακόδοξος καὶ μισητὸς
- 50
- τὰ δύο του μάτια βγάζοντας
 μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι,
 ἀφοῦ ξεσκεπαστήκανε
 τὰ ἁμαρτήματά του.
 Ὕστερα ἡ διπλονόματη
 μάνα του καὶ γυναίκα
 κρεμιέται σὲ πλεχτὴ θηλειά

καί τῆ ζωῆ της χάνει.
Ἔπειτα οἱ δυό μας ἀδερφοὶ
σὲ μέρα μιὰ μονάχα
ἀλληλοσκοτώθηκαν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ χέρια,
καὶ βρήκανε οἱ δύστυχοι
κι' οἱ δυό τους θάνατο μαζί.
Καὶ τώρα πάλι μοναχῆς
οἱ δυό μας π' ἀπομείναμε,
σκέψου πόσο σκληρὰ
θὰ κατοθαντήσουμε,
ἐάν, στὸ νόμο ἐναντία,
τὴν προσταγὴ ἀψηφήσουμε
καὶ τοῦ τυράννου τὴν ἰσχύ.
Στὸ νοῦ σου νάχης, ἀδερφή,
πῶς σὰν γυναῖκες ποῦ πλαστήκαμε
δὲν θὰ μᾶς εἶναι μπορετὸ
μ' ἄντρες νὰ πολεμήσουμε·
κι' ὕστερα, γιατί πιὸ τρανοὶ
στὴ δύναμη μᾶς κυβερνοῦν,
καὶ τοῦτα θὲ ν' ἀκοῦμε
κι' ἀπὸ δαῦτα πιὸ πικρά,
Ἐγώ, λοιπόν, προσπέφτοντας
σ' αὐτοὺς τοῦ Κάτω Κόσμου
συγχώρια θὰ ζητήσω,
ποῦ στατικῶς τὰ κάνω αὐτὰ
καὶ στοῦ ἄρχοντα τὰ λόγια
θὰ ὑπακούσω.
Ὅλοτελα παράλογο νὰ προσπαθῆς
νὰ κάνης κάτι πιὸ τρανὸ
ἀπ' ὅ,τι θὰ μπορούσες.

55

60

65

Ἀντιγόνη : Κάνε ὅ,τι θές. Δὲν σὲ παρακινῶ
κι' οὔτε πιά μοῦ εἶναι εὐχάριστο
κι' ἂν σὺ ἀκόμη θέλης
μὲ μένα νὰ συνεργαστῆς.
Μὰ κείνον θὰ τὸν θάψω ἐγὼ
καὶ σὰν τὸ κάνω αὐτό,
τιμὴ μου νὰ πεθάνω.
Μαζί του, ἀγαπημένη του νεκρή,
κοντὰ σ' ἀγαπημένο
θάμαι, κι' ἡ πανουργία μου ὄσια.
Πιότερο χρόνο πρέπει μου
στοὺς κάτω νᾶμαι ἀρεστὴ
παρὰ στοὺς πάνω ζωντανούς,
γιατί στὸν Κάτω Κόσμο θᾶναι
αἰώνια ἡ κατοικία μου.
Κι' ἐσύ, ἂν σοῦ φαίνεται καλό,
ὄσα οἱ θεοὶ μας τίμια
βαστοῦν ἀτίμασέ τα.

70

75

Ἴσμήνη : Δὲν ἀτιμάζω τὰ ὄσια
μὰ ἡ φύση μου δὲν μοῦ βολεῖ
κόντρα νὰ πάω στοὺς πολῖτες.

Ἀντιγόνη : Ἐσὺ ἐτοῦτα προφασίζου, ἂν θές·
μὰ ἐγὼ τώρα πηγαίνω
τὸ πολυαγαπημένο μου
ἀδέρφι γιὰ νὰ θάψω.

80

5

- Ἴσμήνη : Ἀλοίμονο! Ἄχ! Δύστυχη,
πόσο γιὰ σέ φοβάμαι!
- Ἀντιγόνη : Μὴ τρέμης δὰ γιὰ μένανε·
κοίτα τὸ ριζικό σου
νὰ βγῆ γιὰ σέ καλό.
- Ἴσμήνη : Μὴ πῆς σ' ἄλλονε τίποτε,
γιὰ τούτη τὴ δουλειά,
μόν' κράτησέ τηνε κρυφῆ
κι' ἔτσι καὶ γώ θά κάνω
- Ἀντιγόνη : Ὠϊμένα! Φώναξέ τηνε,
γιατί πολὺ πιὸ μισητῆ
σιωπῶντας θά μοῦ εἶσαι,
ἂν σ' ὄλους δὲν πᾶς νὰ τὰ πῆς
καὶ νὰ τὰ διαλαλήσης.
- Ἴσμήνη : Θερμῆ σου εἶναι ἡ καρδιά
γιὰ πράματα, ποὺ θέλουνε
μονάχα ψυχρὴ σκέψη.
- Ἀντιγόνη : Μὰ ξέρω πῶς ν' ἀρέσω
σ' αὐτούς, ποὺ εἶναι χρέος μου
νᾶμαι ἀγαπητή.
- Ἴσμήνη : Ἄν θά μπορέσης, βέβαια
μὰ λαχταρᾶς ἀδύνατα.
- Ἀντιστροφ. Α' : Σὰν θά μὲ λείψη ἡ δύναμη
θὰ σταματήσω τότες.
- Ἴσμήνη : Νὰ κυνηγᾶς τ' ἀδύνατο ἀπ' ἀρχῆς
καθόλου δὲν ταιριάζει.
- Ἀντιγόνη : Σὲ τέτοια, ἂν ἐπιμένης
καὶ γώ θά σέ μισήσω πιά
κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τοῦ νεκροῦ
δίκια ἐχθρὰ θὰν τοῦ γενῆς.
Μόν' ἄσε με νὰ πάθω ἐγώ
μὲ τὴν κακὴ μου γνώμη
αὐτὰ τὰ φοβερά σου.
- Ἴσμήνη : Ὅμως, σ' ἀλήθεια, τίποτες
δὲν θά συμβῆ μου τέτοιο,
ποὺ ἄδοξα νὰ σβύσω.
- Ἴσμήνη : Ἐμπρός! ἀφοῦ ἔτσι πεθυμᾶς·
μὰ τοῦτο νὰ γνωρίζης
πῶς εἶσαι μιὰ χωρὶς μυαλό,
κι' ὥστ'όσο ὀρθὰ στοὺς φίλους (μας)
τοὺς παραστέκεις φίλη.

85

95

ΠΑΡΟΔΟΣ

- Στροφή Α' : Τοῦ ἡλίου ἀχτίδα, ποὺ ἔφερες
στὴ Θήβα τὴν ἐφτάπυλη
τὸ πιὸ πανώριο ἀπ' ὅλα φῶς,
καὶ σὺ ποὺ γλυκοφέγγισες
χρυσῆς ἡμέρας βλέφαρο
πάνω ἀπ' τῆς Δίρκης τὰ νερά
καὶ τὸν Ἀργίτικο στρατό, ποὺ πάνοπλο
μὲ τίς λευκὲς ἀσπίδες του
τρεχάλα πισωδρόμησες,
σὰν πέταξε στὴ γῆ μας
ἀπὸ τοῦ Πολυνεΐκη φτερωμένος

100

105

- τὰ διχόγνωμα μαλώματα 110
 καὶ σὰν ἀητὸς στριγγλίζοντας,
 στὶς ἄσπρες τοῦ φτεροῦγες
 σὰν τὸ χιόνι, ὄλοσκέπαστος,
 μ' ἄρματα πλήθος
 καὶ μὲ κρίνη, 115
 ποὺ τὰ στόλιζαν
 οἱ ἀλογίσιες φοῦντες.
- Ἐντιστρ. Α' : Ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπίτια μας
 ζυγιάστηκε
 κι' ἀνοίγοντας τὸ στόμα,
 ἀφοῦ κύκλωσε
 τὶς πύλες τὶς ἑφτά
 μὲ λόγγες φονικές,
 ἔφυγε, πρὶν τὶς μασέλες τοῦ γιομίση
 μὲ τὰ δικά μας γαίματα
 καὶ πρὶν μὲ πεύκινα δαυλιὰ
 τοὺς γύρω πύργους κάψη. 120
 Καὶ ξεσηκώθηκε στὶς πλάτες τοῦ
 τέτοια πολέμου ἀντάρα,
 ποῦδειξε πόσο δύσκολα
 ὁ δράκοντας νικιέται. 126
 Ὁ Δίας, στ' ἀλήθεια, τὲς μισεῖ
 τὶς καυχησιές τὶς μεγαλόστομες
 κι' ὅταν τοὺς εἶδε νὰ ὀρμοῦν
 σὰν χεῖμαρρος, περήφανοι
 ἀπ' τῶν χρυσῶν τῶν ὄπλων τὴν κλαγγή, 130
 μὲ ἀστραπόβολη φωτιά τὸν ρίχνει,
 σὰν ἦταν στ' ἀκροπύργι ἀπάνου πιά
 καὶ ἔτοιμος τὴ νίκη ν' ἀλαλάξῃ.
- Στροφή Β' : Κι' ἀφοῦ κλονίστηκ' ἔπεσε
 μὲ τὴ φωτιά στὸ χέρι
 στὴ γῆ π' ἀνατραντάχτηκε, 135
 αὐτὸς, ποὺ τότε μὲ τρελλὴν ὀρμὴ
 χύμαε μεθυσμένος,
 σὰν θύελλα μισητὴ.
 Καὶ σκόρπαγεν ἄλλους ἀλλοῦ
 κι' ἄλλους ἀπανατοὺς κτυποῦσε
 ὁ Ἄρης μεγαλοδύναμος. 140
 Ἄρχηγοὶ ἑφτά, μπροστὰ παραταγμένοι
 στὶς ἑφτά πύλες
 σὲ ἰσάριθμους ἀντίκρου,
 ἀφήσανε στὸν Δία,
 ποὺ διώχνει τὸν ἐχθρό,
 τὰ ὀλόχαλκὰ τοὺς ἄρματα
 ἐξὸν ἀπὸ τοὺς δόλιους δυό,
 μιᾶς μάνας καὶ γονιοῦ παιδιὰ, 145
 ποὺ σήκωσαν λόγγες διπλές
 κι' ἀντάμα πέθαναν κι' οἱ δυό.
- Ἐντιστρ. Β' : Ὅμως ἡ μεγαλῶνυμη
 μᾶς ἔχει ἔλθει Νίκη
 στὴ Θήβα τὴν πολυάρματα
 νὰ ζήσῃ τὴ χαρὰ μας. 150
 Ἐλάτε, ἄς τοὺς ξεχάσουμε,
 τοὺς τωρινούς πολέμους

- κι' ἄς πᾶμε νὰ γιορτάσουμε
 μὲ δλονύχτιους χοροὺς
 σὲ ὄλους τοὺς ναοὺς,
 κι' ὁ Βάκχος ἄς μᾶς ὀδηγῇ,
 ποὺ τὸν λατρεύει ἡ Θήβα. 155
 Μὰ νὰ ἐδῶ ὁ βασιλιάς
 ὁ Κρέων τοῦ Μεινοικέα,
 ποὺ λίγο πρὶν ἀνέβηκε στὸ θρόνο
 καινούργιος κι' ὕστερα ἀπὸ πρόσφατες
 θεϊκὲς ἐπιτυχίες, προχωρεῖ.
 Τί ἄραγε νὰ σκέφτεται,
 ποὺ κάλεσε τὴ σύνοδο
 ἐτούτη τῶν γερόντων,
 μὲ κήρυγμα πρὸς τὸν λαό;
- Κρέων : Πολίτες' ἀφοῦ συντάραξαν μὲ τρικυμιὰ μεγάλη
 καὶ πάλι τὴν ἀνάστησαν οἱ ἀθάνατοι τὴν πόλη μας; 160
 ἐγὼ ἐσᾶς μὲ κήρυγμα ξεχωριστὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους
 σᾶς κάλεσα νὰ ἔρθετε, γιατί καλὰ γνωρίζω 165
 πῶς, ἀπ' τὴ μιά, ἐσεῖς σέβεστε τὸν θρόνο τοῦ Λαίου
 κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Οἰδίποδας τὴν πόλη
 τὴν ἐκρατοῦσε ὀρθή, κι' ἀφοῦ ἐκεῖνος χάθηκε,
 ἐσεῖς ἐμείνετε πιστοὶ σὲ κείνου τὰ παιδιά. 170
 Μ' ἀφοῦ κι' αὐτὰ πεθάνανε διπλῆ ἀκλουθῶντας μοῖρα
 σὲ μέρα μιά, ἀφοῦ κτύπησαν καὶ κτυπηθῆκαν κιόλας
 μὲ τὰ ἴδια τοὺς κριματισμένα χέρια,
 τῶν πεθαμένων συγγενῆς ἐγώ, τὸν θρόνο πῆρα
 κι' ὄλη τὴν ἐξουσία. Βέβαια εἶν' ἀδύνατο 175
 ἑνὸς ἀνδρὸς νὰ μάθης φρόνημα καὶ ψυχὴ
 πρὶν νὰ τὸν δοκιμάσουνε σὲ ἐξουσία καὶ νόμο,
 Λοιπὸν ὁ πιὸ κακός, μοῦ φαίνεται, πῶς εἶναι κυβερνήτης,
 ὅποιος μιά πόλη κυβερνᾷ καὶ δὲν ἀκολουθᾷ
 τὴν πιὸ σωστὴ γι' αὐτὴ βουλή, μόν' ἀπὸ κάποιον φόβον
 κλειστὸ τὸ στόμα του κρατεῖ. Κι' ὅποιος πάλι τὸν φίλον 180
 ἀπ' τὴν πατρίδα πιότερον τιμᾷ τότε περιφρονῶ.
 Ἐγὼ ὅμως, κι' ἄς εἶν' μάρτυρας ὁ παντεπόπτης Δίας,
 δὲν θὰ σπαῶσω βλέποντας, ἀντὶ τῆς σωτηρίας
 τῆ σφοδρὰ νὰ προχωρῇ ἐνάντια στοὺς πολίτες. 185
 Κι' οὔτε ποτὲ γιὰ φίλον μου θεὸ νὰ λογιᾶσω ἄντρα,
 ποὺ εἶν' τῆς χώρας μας ἐχθρός, γνωρίζοντας ἐτούτο:
 πῶς ἡ πατρίδα σώζει μας κι' ὅταν ἐμεῖς σ' ἐκείνη
 ἀπάνου ἀρμενίζουμεν ὀρθή, νάτοι! κι' οἱ φίλοι. 190
 Μὲ τέτοιους νόμους θ' ἀναδείξω ἐγὼ αὐτὴ τὴν πολιτεία.
 Καὶ τώρα σύμφωνα μ' αὐτά, γιὰ τοῦ Οἰδίποδα τοὺς γιουὺς
 ἔχω διακηρύξει: Τὸν ἕνα, τὸν Ἐτεοκλῆ,
 ποὺ πολεμῶντας ἔπεσε γιὰ τούτη δῶ τὴν πόλη,
 κονταρομάχος ξῶπρωτος, σὲ τάφον νὰ τὸν θάψουν 195
 κι' ὅλες νὰ τοῦ προσφέρουνε τὶς ἐπιτάφιας τιμῆς,
 ὅσες ταιριάζουν σ' ἄριστον νεκρὸ στὸν κάτω κόσμον.
 Ὅμως τούτου τὸν ἀδερφόν, τὸν Πολυνεῖκον λέω,
 ποὺ ἐξόριστος σάν γύρισε, θέλησε μὲ φωτιά 200
 νὰ κάψῃ ἀπ' ἄκρην σ' ἄκρην τὴν πατρικὴ μας γῆ
 καὶ τῶν Θεῶν τοῦ τόπου τὰ ἱερά καὶ ἀκόμα
 τοῦ ἴδιου τοῦ ἀδερφοῦ τὸ γαίμα νὰ ρουφήξῃ
 κι' ὄλους ἐμᾶς τοὺς ἄλλουνοὺς νὰ μᾶς ἐπάρῃ σκλάβους,
 γι' αὐτὸν ἐγὼ στὴν πόλη αὐτὴ ἔχω διαλαλήσει
 μήτ' ἐπιτάφια κανεῖς μήτε καὶ μοιρολόγια

(συνέχεια από τὰ «ΓΕΝΙΚΑ»)

—Ο Ζωγράφος Ἀνδρέας Ζένιος ἔχει ἐκθέσει ἐπιλογὴ πινάκων τοῦ στὴν Ἀμερικανικὴ Βιβλιοθήκη (Λευκωσία).

—Ο Χρ. Σάθβας ἔχει ἐκθέσει ζωγραφικὰ καὶ γλυπτικὰ τοῦ ἔργα στὸ Δημοτικὸ Μέγαρο Λευκωσίας. Τὸ ἄνοιγμα τῆς ἔκθεσης ἔκαμε ὁ κ. Γλαῦκος Κληρίδης στὶς 16 Ὀκτ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Εἰ Malino de Papel (Cuenca) ἀρ. 43 — Μαράθων (Curitoba) ἀρ. 217/18 — Ραδιοπρόγραμμα (Λευκωσία) ἀρ. 21 — Παναθηναϊα (Ἀθήνα) ἀρ. 56 — Δελτίον Τμήματος Πολιτιστικῆς Ἀναπτύξεως (Λευκωσία) ἀρ. 2/3 (β' ἔτος) — ΣΕΓΑΣ (Ἀθήνα) ἀρ. 10Α — Περιηγητικὴ (Ἀθήνα) ἀρ. 81 — Κρίκος (Λονδίνο) ἀρ. 177 — Μαθητικὴ Φωνὴ (Λευκωσία) ἀρ. 1 — Ἀγωγή (Ἀμμόχωστος) ἀρ. 15 — Ἑλληνικὰ Θέματα (Ἀθήνα) ἀρ. 115 — Ὁ Συνεργατιστὴς (Λευκωσία) ἀρ. 47 — Ἐπιθεώρηση Τέχνης (Ἀθήνα) ἀρ. 127 — Ἐποχές (Ἀθήνα) ἀρ. 30 — Bulgaria (Σόφια) ἀρ. 7 (τόμ. 11) — Θρακικὰ Χρονικὰ (Ξάνθη) ἀρ. 19 — Κρητικὴ Ἔστις (Χανιά) ἀρ. 156 — Ἐλεύθερο Πνεῦμα (Γιάννινα) ἀρ. 4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Μαρίας Κέντρου Ἀγαθοπούλου: Διασταυρώσεις (ποιήματα), Θεσσαλονίκη, 1965.

Γρηγόρη Θ. Στάθη: Οἱ ἀλύτρωτοι (ἐπικὸ ποίημα), Ἀθήνα, 1965.

Παπάσταυρου Παπαγαθαγγέλου: Θεέ μου νὰ ξημέρωσεν... (τραγούδι), Κύπρος, 1965.

Δημ. Λαμπρόπουλου: Περπατώντας στὴν ἔρημο, Ἀθήνα, 1964.

Γκαστόν — Ἀνρὺ Ὠφρέρ: Ποιήματα, Ἀθήνα, 1964.

Ἀ. Τροπαιάτη, Δ. Γιάκου κ. ἄλλ.: Ὁρθογραφικὸ Λεξικὸ τῆς Νεοελληνικῆς (δημοτικῆς), Ἀθήνα, 1965.

Ἐρρ. Βλάχμπεη: Σημαδεύοντας τὸ χρόνο, Σέρρες, 1965.

Θέμου Παρνασσίου: Φωνές στὴ σιωπῆ, Ἀθήνα, 1965.

Μεσεθρινοῦ: Δώδεκα ποιήματα γιὰ τὴν Κύπρο, Ἀθήνα, 1965.

ERRATA

Τεύχος 61 σελ. 30 νὰ διαβασθῆ «τὸ Γιάγκο Πιερίδη, τὸ διηγηματογράφο καὶ δημοσιογράφο...»

Τεύχος 60, σελ. 337. Στὴν Ἀνθολογία τοῦ Κορίδη περιλαμβάνονται καὶ στίχοι τοῦ Κυρ. Χαράλαμπιδη.

Τεύχος 61, σελ. 35 νὰ προστεθῆ τὸ ἐξῆς: Τὸ διήγημα τῆς ἐβδομάδος κάθε Τετάρτη 3.45 ἀ' πρ. καλύπτει συχνὰ νεοελληνικὴ πεζογραφία.

ΓΚΑΛΕΡΙ ΗΛΙΑΔΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ Σ 29 — ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

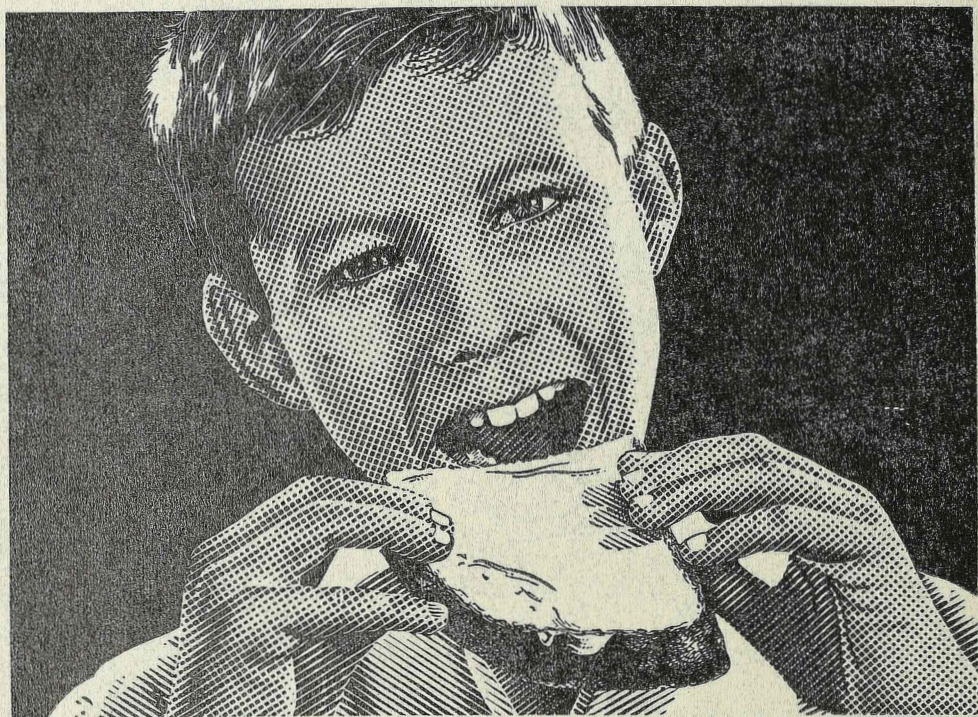
ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ — ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ — ΠΙΝΑΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ —
ΕΠΙΠΛΑ ΣΤΥΛ — ΑΣΗΜΙΚΑ — ΠΟΡΣΕΛΑΝΕΣ — ΤΑΠΗΤΕΣ
ΠΕΡΣΙΚΟΙ — ΑΝΤΙΚΕΣ — ΑΡΧΑΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ — ΕΙΚΟΝΕΣ.

ΕΡΓΑ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ — ΕΡΓΑ ΑΞΙΑΣ — ΣΠΑΝΙΑ — ΔΥΣΕΥΡΕΤΑ.

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΟΡΑΙ — ΠΩΛΗΣΕΙΣ — ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ — ΑΝΤΑΛΛΑΓΑΙ.

ΜΗΝ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΤΕ ΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΣΑΝ ΒΡΕΘΗΤΕ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.

Μία λιχουδιά που δυναμώνει

Στό φωμί, με τὸ κουταλάκι, ἢ στό ποτήρι, τὸ γάλα ΒΛΑΧΑΣ εἶναι ἓνα ἐξαιρετὸν δυναμωτικόν.

Προσφέρει εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ παιδιοῦ ὄλα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν του, ἤτοι: λιπαρὰς οὐσίας, πρωτεῖνας, βιταμίνας, ἀνόργανα ἄλατα.

Ἄκόμα καὶ τὰ πῖθ δύσκολα παιδιὰ λατρεύουν τὸ γάλα ΒΛΑΧΑΣ στό φωμί τους. Εἶναι μὴ λιχουδιά που «κάνει καλό».

ΓΑΛΑ ΒΛΑΧΑΣ

Πηγὴ φυσικῆς ἐνεργείας - προϊόν Νεστέ